

KNIŽNÁ REVUE

Z OBSAHU

- 03 Pavol SURŽIN: Spln duše
Ivan ŠTRPKA: Básne I.
04 Cornelia FUNKEOVÁ: Atramentové srdce
05 Jozef LEIKERT: Taký bol Ladislav Mňačko
Peter ČAPLICKÝ: Ni chao – Dobrý deň, Čína
Gabriela FUTOVÁ: Psia škola kocúra Červenochvosta
Jana JURÁNOVÁ: Žila som s Hviezdoslavom
Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov. Na prahu modernej doby
08 Vasilij GROSSMAN: Život a osud
09 Rozhovor s čínsko-francúzskym spisovateľom Dai SIJEM
10 Vydavateľstvo Noxi

„Písanie je o slobode a sloboda je o zodpovednosti. Slová sú klenoty, ktoré nemôžete len tak hádzať sviniam. Ja sa učím trpezlivosti a zodpovednosti pri narábaní so slovom. Naozaj slobodný spisovateľ je poslednou oporou slobody.“

Rozhovor so spisovateľom Jozefom Banášom čítajte na strane 12.

www.litcentrum.sk

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

KNÍHKUPECTVO KNIHA PRE TEBA
MOYSESA 53, 965 01 ŽIAR NAD HRONOM
TEL.: 045/6725648

Slovenské:

1. T. Keleová-Vasilková: Rozbité šťastie – Ikar
2. K. Gillerová: Záhada zadnej izby – Slovenský spisovateľ
3. M. Rúfus: Anjeličku, môj strážničku – Buvik

Zahraničné:

1. R. Savano: Gomora – Kalligram
2. N. Sparks: Noci v Rodante – Ikar
3. S. Meyerová: Súrmar – Tatran

KNÍHKUPECTVO MARČAN
HLAVNÁ 17, 917 01 TRNAVA
Tel.: 033/5511207

Slovenské:

1. T. Keleová-Vasilková: Rozbité šťastie – Ikar
2. E. Urbaniková: Všetko alebo nič – Evitapress
3. M. Rúfus: Vernosť – Slovenský spisovateľ

Zahraničné:

1. Ch. Paolini: Brisingr – Fragment
2. R. Byrneová: Tajomstvo – Ikar
3. S. Meyerová: Súrmar – Tatran

KNIHA ALVA
FEBRUÁROVA 152/1, 958 01 PARTIZÁNSKE
TEL.: 038/7492191

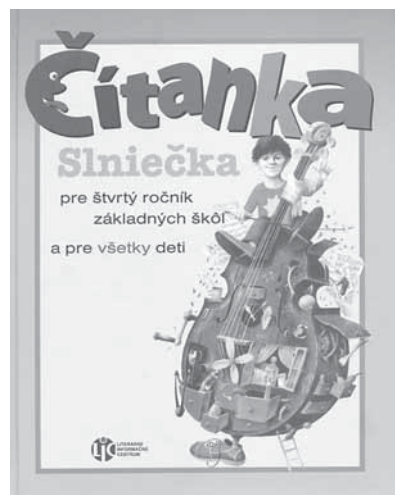
Slovenské:

1. T. Keleová-Vasilková: Rozbité šťastie – Ikar
2. M. Hamzová: Dnes si tu a zajtra... – Motýl
3. D. Dán: Knieža Smrť – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

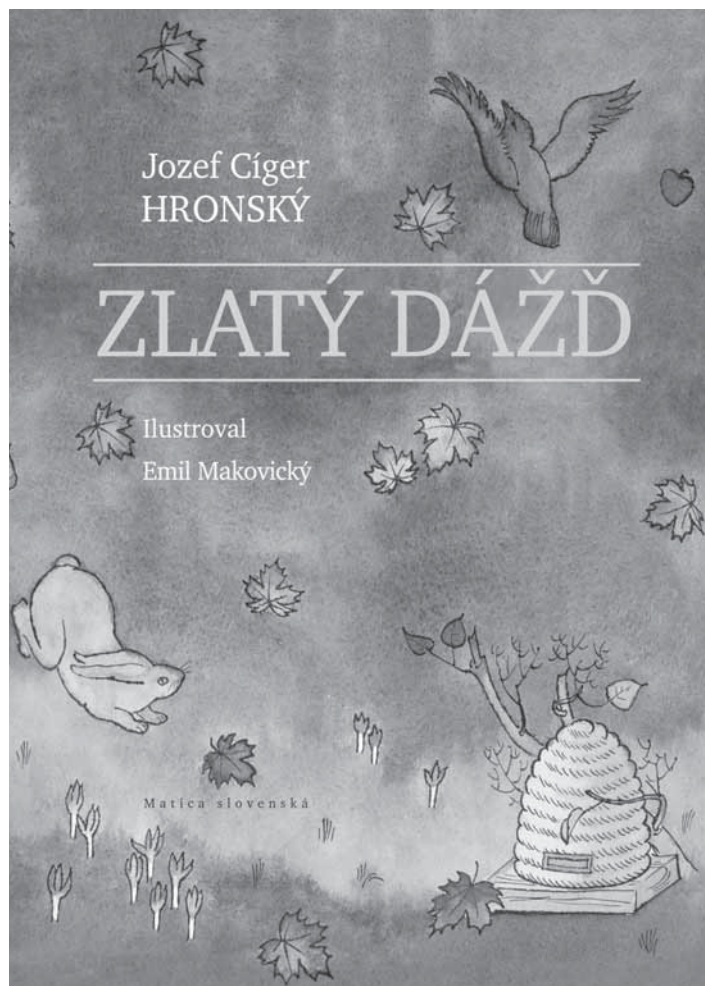
1. S. Meyerová: Súrmar – Tatran
2. S. Meyerová: Nov – Tatran
3. K. Martinová: Ctnostné srdce – Ikar

ČÍTANKA SLNIEČKA

Umelecký mesačník pre deti Slniečko vlni oslávil osemdesiate narodeniny. Výber najlepších textov s originálnymi ilustráciami vyšiel knižne v Čítanke Slniečka. Rozprávky, básničky, hádanky, poviedky a komiksy renomovaných slovenských autorov sú nielen odporúčanou doplnkovou učebnicou pre 4. ročník základných škôl, ale zábavným a pestrým

čítaním pre všetky deti. Čítanku Slniečka si môžete kúpiť aj v internetovom kníhkupectve Literárneho informačného centra na <http://naseknihy.litcentrum.sk>.

Jozef Cíger Hronský Zlatý dážď

Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2008

Hronského knižka *Zlatý dážď* patrí ku klenotom klasickej knižnej tvorby pre deti. Prvýkrát vyšla roku 1933 s ilustráciami Karola Ondreičku. Pripravované druhé vydanie v roku 1944 sa v pohnutých vojnových časoch nepodarilo uskutočniť. Vydavateľstvo Matice slovenskej s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR koncom minulého roka knižku vydalo tak, ako bolo pôvodne plánované 2. vydanie. Ilustrácie Emila Makovického patria ku klenotom výtvarnej klasiky pre deti. Makovický pôsobil v detskom časopise *Slniečko* (1942 – 1946), ilustroval mnohé knihy pre deti vydané v Mladých letách a Matici slovenskej. Je veľmi užitočné, ak sa malí čitatelia majú možnosť zoznámiť aj s klasickým fondom knižnej tvorby. Rozširuje to ich skúsenostný, zážitkový i hodnotový obzor.

Hronského rozprávania vo výbere *Zlatý dážď* vznikli na námety ľudových rozprávok. Nie sú však bežnou literárnou adaptáciou folklórneho podania. Hronský sa pokúsil využiť materiál ľudových rozprávání na vytvorenie vlastnej autorskej rozprávky. Skúsenejší (dospelý) čitateľ si to určite všimne. Zámer autora stojí nad folklórnou látkou. Príbehy zbierky majú ucelený tematický a motívový rámeček.

Texty tematicky spája najmä sociálna problematika. Vo viacerých príbehoch sa autor zameriava na životné situácie, ktoré hrdinovia pociťujú ako ťažké bremeno. V rozprávke *Vnučkin hrnčisko* sa mladé dievča musí potýkať s neľahkou úlohou, ako nakrmiť deda obra, ktorý sa o ňu stará. Jej každodenný „pracovný kolotoč“ vyžaduje takmer nadľudské úsilie. V príbehu *Zlatá myška* chudobné dievčatá náhle osirejú. Staršie nechajú najmladšiu napospas osudu, zoberú všetky prostriedky, ktoré zostali po rodičoch, a odchádzajú do sveta.

Bremenom postáv však môže byť aj psychický tlak. V rozprávke *Piecka* v bizarných podmienkach v lenivej rozhádnanej rodine žije piecka. Trápi ju strach, že sa kvôli nebanlivosti domácich rozspje. Názov rozprávky *Anička, čo ju nikto nechcel* vystihuje subjektívny pocit malého dievčaťa, bojujúceho s falošnými pocitmi odmietnutia.

Hronskému nešlo len o vykreslenie psychického stavu svo-

jich postáv. Pozorne si všima motívy ich konania vo chvíli, keď nastáva uľahčenie situácie a problém sa rozprávkovo zázračne vyrieši. V niektorých prípadoch hrdinovia nezvládajú zlepšenie pomerov. Predchádzajúci nedostatok v nich vyvoláva nezdravé, nenásytné reakcie. Chudobné dievča v rozprávke *Zlatý dážď* získava zázračným spôsobom dukáty zo zlatých listov, ktoré chytá do zástery. Spočiatku sa o ne delí s inými ľuďmi. Neskôr ju pochytili lakomstvo. Preto príde o svoj vzácny dar.

Hronský nevidí svoje postavy čierno-bielo. Neodsudzuje ich. Na hrdinoch, ktorí zlyhali, je vidieť aj dobré stránky charakteru. Chýba im však zrelosť založená na dôvere. Znamenie zázraku, ktoré hovorí o priazni a zabezpečení, prijímajú len ako uľahčenie, ktoré si chcú detsky podržať. Nevedia ho zúročiť. Možno strach z nedostatku pôsobuje, že nedokážu zvládnuť stav hojnosti. Tak prichádzajú o to, čo získali ako zázračný dar.

Nemohúcnosť a beznádej ľahko vyvolávajú v dospelom človeku pasivitu, apatiu, detskú túžbu po „rodičovskej“ starostlivosti. Hronský voči tomuto stavu stavia ideál zrelého zodpovedného, aktívneho prístupu k životu. Vnútorne zrelosť sa prejaví v tom, že hrdina nezneužije zázrak a je ochotný ďalej usilovne pracovať a vlastnými rukami zvelaďovať to, čo dostal. V rozprávke *Zlatej myške* sa myškin zázračná pomoc dievčatku končí vo chvíli, keď je jeho bieda zažehnaná a jej sestry sa vracia vnútorne zmenené. V rozprávke *Zrno slepého mládenca* je potrestaná záhaľčivosť a lenivosť. Dedinčania sa ľahko nechajú zvestí vinidinu „koláčov bez práce“. Tento detinský postoj ich privedie na mizinu. Svoju zlú situáciu môžu zvrátiť len tak, že začnú usilovne pracovať.

Zázrak je isto vzácnym darom, jeho zmyslom však nie je únik z reálneho života. Možno práve v tomto majú Hronského rozprávky čo povedať aj dnešnému čitateľovi. Snaha uniknúť k lacným bezstarostným riešeniam bez námahy je syndrómom chorobného stavu súčasnej kultúry. Pod „bremenom“ tejto vidiny občas klesne každý z nás. Múdra rozprávka môže byť na našej ceste užitočnou výzvou i povzbudením.

Timotea Vráblová

ZRKADLÍME

Grantové komisie, ktoré o peniazoch rozhodujú, tvoria ľudia, aktívni v oblasti kultúry a umenia. To je dôvod na závišť. „Buď dotiahnete do komisií Martánov, alebo do nich dosadíte ľudí, ktorí sa vyznajú a majú v odbore dobré meno.“

Takže o nezávislosti sa neďa hovoriť?

„Všetky systémy sú od niečoho závislé a aj všetci ľudia majú svoje prirodzené väzby. Jednotlivci vytvárajú rôzne vrstvy a skupiny napríklad podľa sociálneho zaradenia alebo kultúrnych a často aj politických preferencií. Preto ani grantové komisie nemôžu byť celkom nezávislé, oveľa dôležitejšie podľa môjho názoru je, aby v nich bola zachovaná istá rovnováha síl a aby do ich práce nezasahoval niekto mocensky. Väčší problém ako nezávislosť komisií je asi v tom, že u nás je kultúra silne podfinancovaná.“

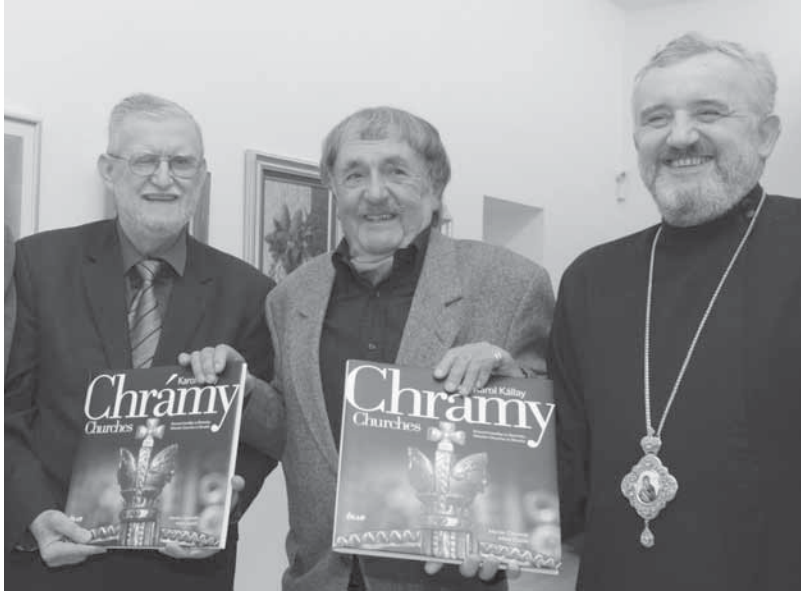
Z rozhovoru s generálnym riaditeľom sekcie umenia na ministerstve kultúry Petrom KOVÁČOM, SME 30. 1.2. 2008

KDE BOLO

- Kníhkupectvo Panta Rhei v bratislavskom Poluse – prezentácia knihy buddhistického lámu Ole NYDAHLA *Buddhistická kniha o láske* – 4. februára
- Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne – prezentácia zbierky Jána MARŠÁLKA *Privolávanie rána* – 5. februára
- Kníhkupectvo Ex Libris v Bratislave – prezentácia novej básnickej zbierky Mily HAUGOVEJ *Miznutie anjelov* – 5. februára
- Divadlo aha v Bratislave – prezentácia básnickej zbierky Danice JAKUBCOVEJ *Variácie života* – 6. februára
- Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave – stretnutie detí s jubilujúcim autorom Danielom PASTIRČÁKOM a jeho knihou *Damianova rieka* – 9. februára
- Kníhkupectvo Panta Rhei v bratislavskom Poluse – diskusia o knihe rozhovorov Jána ŠTRASSERA s Kamilom PETERAJOM *Aby to fungovalo* – 10. februára
- Gymnázium v Malackách – literárny večer a prezentácia zborníka literárnych prác študentov školy *Slová* – 10. februára
- Bulharský kultúrny inštitút v Bratislave – poetický večer bulharskej a slovenskej lyriky – 12. februára
- Kaviareň Divadla A. Bagara v Nitre – autorský večer literárneho teoretika a esejistu Tibora ŽILKU – 12. februára
- Knižnica pre mládež mesta Košice – program Cesta do iného sveta k životnému jubileu spisovateľa Jozefa Žarnaya – 13. februára
- Galéria Artotéka v Bratislave – maratón čítania pri príležitosti Svetového dňa poviedky – 12. februára
- Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave – uvedenie knihy hudobných textov autora ŽIARISLAVA *Piesňoslová* – 12. februára
- Poľský inštitút v Bratislave – stretnutie s najvýznamnejším súčasným lemkovským básnikom Petrom MURIANKOM – 17. februára
- Knižnica pre mládež mesta Košice – podujatie k 160. výročiu narodenia P. O. Hviezdoslava – 17. februára

KDE BUDE

- Kníhkupectvo Panta Rhei v bratislavskom Poluse – prezentácia novej publikácie *Múzeum mesta Bratislavy 1868 – 2008* – 24. februára
- Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach – Literárny štvrtok s Danielou KAPITÁNOVOU – 26. februára o 17.00
- Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave – beseda s Otom MALÝM o jeho knihe *Peklo v raji* – 26. februára o 17.00

Publikáciu Karola KÁLLAYA *Chrámy – Drevené kostolíky na Slovensku* uviedli do života Mons. Peter RUSNÁK, sídelný biskup gréckokatolíckej eparchie v Bratislave (vpravo) a Lubomír FELDEK (vľavo).

Foto Peter Procházka

Drevené klenoty Slovenska

Drevené klenoty, aj tak sa hovorí o drevených kostolíkoch, ktoré vyrástli pred niekoľkými storočiami uprostred lesov severovýchodného Slovenska. Z niekoľkých stoviek sa ich zachovalo iba niekoľko rímskokatolíckych a evanjelických a okolo štyridsať gréckokatolíckych. Dvadsaťsedem z nich však vyhlásili za národnú kultúrnu pamiatku a osem dokonca zapísali vlni aj do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO nielen pre starobylosť, ale najmä aktuálne poslanstvo „vyjadrujúce multikonfesionálnu a multikultúrnu symbiózu“. Sú našim rodinným striebrom, ktoré však stále málo poznáme. O to významnejším činom je vznik novej fotografickej publikácie Karola KÁLLAYA: *Chrámy – Drevené kostolíky na Slovensku*, ktorá vyšla vo vydavateľstve Ikar. Navyše jej hlbší rozmer dodávajú sprievodné meditatívne texty kňaza Mariána GAVENDU. A dôležitou súčasťou je i záver, v ktorom pamiatkar Miloš DUDÁŠ píše o histórii a architektúre jednotlivých kostolíkov. Preklad textov do angličtiny a zaujímavá grafická úprava Braňa Gajdoša robia z knihy vďačný artikel aj pre zahraničie a v každom prípade vhodný darček. Prezentácia sa uskutočnila za mimoriadneho záujmu verejnosti začiatkom februára v priestoroch bratislavskej SOGY a sprevádzala ňou Emma Tekelyová. Publikáciu uviedli do života Mons. Peter RUSNÁK, sídelný biskup gréckokatolíckej eparchie v Bratislave, a Lubomír FELDEK, ktorý predniesol svoj fejtón o nestarnúcom Karolovi Kállayovi (bola to zároveň ukážka pripravovanej ikarskej produkcie). Prítomným sa prihovarila aj riaditeľka vydavateľstva Valéria Malíková i autori. Medzi iným sme sa dozvedeli, že svetoznámy fotograf spolu s manželkou putoval po kostolíkoch sedem týždňov a výber do knihy musel urobiť z asi 6000 záberov. Alebo, že Marián Gavenda bojoval s časom, lebo mu v Taliansku ukradli celý poznámkový materiál. K slávnostnej atmosfére prispelo aj pôsobivé vystúpenie operných spevákov Jany Šomošiovej-Kállayovej a Ivana Ožváta, ktorých sprevádzali klavirista Igor Bázlik a huslista Peter Uličný.

Elena Ťapajová

Pocta severu

Málo známy svet severu nájdú návštevníci Slovenského národného múzea v Bratislave na výstave fotografií Rudolfa SCHUSTERA. Na slávnostnom otvorení výstavy *V zajatí severu* (28. 1. 2009) sa v múzeu zišli za účasti predsedu vlády Róberta Fica a ďalších významných hostí, priateľov i priaznivcov všetci tí, čo boli zvedaví, aké „prekvapenie“ im tentoraz autor pripravil. Na fotografiách mohli prítomní vidieť nezvyčajné pohľady R. Schustera na krajinu, prírodu i charakteristické zvláštnosti Islandu, Severného pólu i Churchillské ľadové medvede. S výstavou úzko korešpondovala i prezentácia novej Schusterovej rozsiahlej knihy fotografií *Farby Islandu*, ktorá opäť rozšírila nemalý počet autorových publikácií. K fotografiám sa o. i. vyslovovali aj takí znalci fotografie, ako Karol Kállay a Tibor Huszár. Ocenili najmä Schusterov cit pre objektív, netradičný výber tém, húževnatosť a schopnosť vidieť svetlo i rozdávať krásu.

-lč-

Príbeh o Zúfalčekovi

Príbeh o Zúfalčekovi, malom myšiakovi, ktorý túži konať veľké skutky, prichádza na slovenský knižný trh spolu s filmom. Americká autorka Kate DiCamillová za príbeh o myšiakovi Despereauxovi získala Newberryho medailu – americkú cenu za najlepšiu detskú knihu roka 2004. Kniha bola preložená do vyše tridsiatich jazykov. Neuveriteľne malého myšiaka s veľikánskymi ušami a nezvyčajnými záľubami si obľúbili deti na celom svete. Dokonca sa rozpráva aj s ľuďmi a zaľúbi sa.

-r-

Nevyužitú myšlienku

Bez básne sa svet nerozpadne, no bez poézie bude na dne.

Privolávanie rána

V priestoroch Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne sa vo štvrtok 5. februára konala prezentácia novej básnickej zbierky Jána MARŠÁLKA s názvom *Privolávanie rána* (Bratislava, Vydavateľstvo SSS 2008).

V poradí štvrtá autorova knižka predstavuje jeho poetickú tvorbu z rokov 2001 až 2007, obsahuje 60 básní a doplnená je ilustráciami Pavla Simana. Do života ju uviedol spisovateľ Rudolf DOBIÁŠ. -gm-

Alkoholičky

Nový román Táne LUCKEJ *Alkoholičky* uviedli do života v salóniku Grand hotela Tatra v Bratislave 27. januára 2009 MUDr. Ivan Novotný, riaditeľ pre liečebno-preventívnu starostlivosť drogových závislostí Sanatória AT v Bratislave, herec Roman Pomajbo a riaditeľka vydavateľstva Ikar Valéria Malíková. *Alkoholičky* symbolicky pokrstili minerálkou. Inšpiráciu na napísanie príbehu troch žien, ktoré hľadali v alkohole zabudnutie na svoje trá-

penie, autorka získala aj od tých, ktorým sa zo závislosti podarilo vymaniť. Spolu s doktorom Novotným sa zhodli na tom, že ak knižka pomôže čo len jednej žene zvíťaziť nad alkoholom, kniha má zmysel. Pohnuté osudy protagonistiek románu však zaiste zaujmú aj čitateľov, ktorí sa s týmto problémom nestretli, a ukáže im svet porážok, ale aj malých i veľkých víťazstiev nad závislosťou. -bi-

Kam sa podel Adonis?

Ako schudnúť a ako si nájsť partnera – to sú asi dve najvďačnejšie témy čitateľiek ženských časopisov, ktoré sa v posledných rokoch presadzujú i na knižnom trhu. Na prvej z nich si „urobila meno“ motivačná trénerka Edita ŠIPEKY (Pamätáte si na jej megaúspech publikácie *Vysoká škola chudnutia* či televíziu propagovaný výrok: *Cica, nežer?*). Tentoraz ju vydavateľstvo Ikar posunulo k druhej téme „o hľadaní toho pravého“ knihou *Kam sa podel Adonis*. O hľadaní „toho pravého“ píše autorka s patričným nadhla-

dom a vtipom. Navyše zdôrazňuje, že o ideálnom partnerovi nestačí snívať, ale treba niečo aj robiť, hoci aj s vlastnou psychikou a výzorom, aby sme našli a získali toho „urastenejšieho, múdrejšieho a majetného“. (Nuž, to sa jej radí, keď je šťastne vydatá, dokonca dvakrát za toho istého.)

Súčasťou publikácie je *Erotický horoskop* a na jej „krste“ v bratislavskej reštaurácii Molo pri jazere Kuchajda 10. februára nechýbali pôvabné brušné tanečnice, pani z televízneho prostredia a moderátorom bol Ivo Hlaváček. -eť-

Ako čítať traktát?

V Ústave slovenskej literatúry SAV v Bratislave sa „traktát“ stal symbolom nového medzinárodného projektu *Ako čítať traktát?*, ktorý získal podporu Vyšehradského fondu. Vedci spoločenskovedných disciplín zo všetkých štyroch krajín regiónu V4 sa budú stretávať na pracovných multidisciplinárnych seminároch a workshopoch, ktoré budú venované málo prebádaným žánrovým problémom kultúry 17. – 18. storočia. Od 9. do 10. februára sa v Dome spisovateľov v Budmericiach uskutočnil prvý seminár *Žáner traktátu a modlitby v kultúre 17. – 18. storočia*. S traktátovým textom sa

stretávajú takmer všetci vedci pri štúdiu historických prameňov svojej disciplíny. Preto sa tento žáner symbolicky dostal aj do názvu projektu. Na seminároch budú mať bádatelia možnosť bližšie sa zoznámiť s „vedeckou kuchyňou“ kolegov z iných odborov, rozšíriť svoj pohľad na problémy z hľadiska iných vedných disciplín, ale i susedných kultúrnych regiónov a získať objektívnejší pohľad na kultúrno-historické fenomény.

Zo seminára vyjde spoločná publikácia *Ako čítať traktátový text 17. – 18. storočia*. -tv-

Darujte dve percentá z dane

Ak ste sa ešte nerozhodli, komu darujete 2 percentá zo svojej dane, môžete ich venovať na podporu literatúry.

Názov: Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry

Sídlo: Laurinská 2, 811 01 Bratislava
IČO: 17328501
Právna forma: občianske združenie
Viac informácií: www.sspul.sk

Názov: literarnyklub.sk

Sídlo: Ludanská cesta 27, 934 05 Levice
IČO: 379 669 01
Právna forma: občianske združenie
Viac informácií na www.literarnyklub.sk

Názov: Spolok slovenských spisovateľov

Sídlo: Laurinská 2, 815 84 Bratislava 1
IČO: 30778166
Právna forma: občianske združenie
www.spolkospisovatelov.org

Anna zo Zeleného domu

Nie je veľa dievčenských románov, ktoré by aj po rokoch stále oslovovali nové a nové generácie. Osudy impulzívnej, citlivej a romantickej sirotky Anny v románe Lucy Maud Montgomeryovej *Anna zo Zeleného domu* čakajú v redakcii na výhercu. Treba poslať kupón SPN-Mladé

letá zo strany 11, ktoré najnovšie vydanie knižky do súťaže venovalo, na našu adresu do 4. marca.

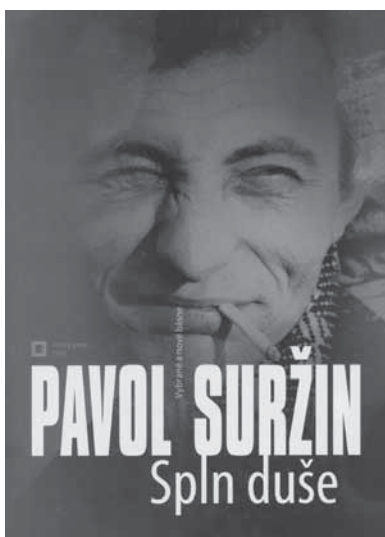
Pavol Suržin: Spln duše

Levoča, Modrý Peter 2008

Básnik Pavol Suržin (1939-1992) sa nepohyboval v centre literárneho diania ani výraznejšie nezasahoval do jeho vývinových tendencií. To však neznamená, že svojou poéziou ho neobohatili. Presvedčivým dôkazom tohto tvrdenia je výber z jeho diela *Spln duše*, ktorý zostavil a edične pripravil Peter Milčák. Z intertextuálneho hľadiska je dôležitý aj Milčákov doslov, v ktorom približuje zložitú životnú osudu autora s prepojením na básnickú tvorbu.

Výber pozostáva zo siedmich básnických zbierok, z knižnice nepublikovaného súboru *Spln duše* a z niekoľkých rukopisných básní zaradených do záverečného oddielu *Básne z modrého zošita*. Suržin debutoval v roku 1965 zbierkou *Už stúpa prach*. Tento časový údaj môže zväčša k predstave, že atmosféra spoločenského uvoľnenia vytvárala ideálne podmienky na literárnu tvorbu. Básnické slovo sa však nikdy nepredieralo k svetlu jednoducho, a tak to bolo aj u Suržina. V počiatočnej fáze jeho tvorby prevláda prírodná lyrika,

aj keď možno s drsnejším nábojom. Suržin od začiatku odmietal falošné gesto romantického idealizovania, silné puto s prírodnými zákonitostami je však trvalo prítomné. Významnú úlohu zohráva kultivovaná erotika, opojenie zmyslov, poblúznenie ženou ako vrcholnou inšpirátorkou životného pohybu. Do popredia vystupujú motívy svadby, svadobnej noci či panenstva – symbolu čistoty. Tieto lúboštné aspekty sú umiestňované do prostredia lúk, polí a stohov, medzi jašteričky a myši pod jasom mesačného svetla. Moderné civilizačné trendy sú z tejto väzby takmer vylúčené ako ťaživé a nepotrebné. Neskôr táto „bezstarostná“ línia snímaná až s detskou optikou hravosti ustupuje a začínajú sa vynárať závažnejšie a ponurejšie témy. Ubúda abstraktnosti a zväčšuje sa komunikačný priestor. Suržin razantne prehodnocuje pomer k sebe, k svetu, k bezprostrednému okoliu. Nachádza v sebe nevšednú odvahu obnažiť sa až na tichnuce dno duše a bez zamlčivania to vyniesť na svetlo. Je

zarážajúco úprimný a pravdivý, aj keď píše o osobnom zlyhaní: s prirodzenosťou podáva správy z protialkoholického liečebne, o ťažkých duševných stavoch, ale vždy s nastrážanou nádejou, aby sme o ňu mohli zakopnúť. Opakovane využívaný motív cesty mu slúži nielen ako symbolické preklenutie, ale predovšet-

kým ako verné pretlačenie autentického putovania: „Možno som len bočil od života / a hovoril tomu cesta“. Cesta sa začína zauzľovať a napokon všetko smeruje k „cestě k smrti, / ktorej vzdorujeme“. Ale nezabudne dodať, že „treba vstať a dýchať“. Veľmi dobre ovláda umenie skratky, ktoré zvyšuje dramatickosť a hutnosť výpovede. Nezanedbateľné miesto patrí Levoči, jej podmaňujúcemu historickému odkazu a najmä Majstrovi Pavlovi a jeho dielu. U neho hľadá predovšetkým odvrátený a nezriedka aj bolestivý zrod nadčasového umenia. Zaujíma ho sám proces tvorby na úkor osobných strát a pádov. V tomto polemickom priesečníku dosahuje mimoriadnu priebornosť a zrozumiteľnosť, nad všetkým však visí dar bytia ako nespochybniteľná záchrana.

Táto pekná knižka s grafickou úpravou Petra Grísu a s ilustráciami Mareka Ormandíka je vzácnu možnosťou vrátiť sa k poézii Pavla Suržina, ktorá stále oslovuje.

Miroslav Brück

Ivan Štrpka: Básne I.

Levoča – Levice, Modrý Peter – KK Bagala 2008

Ako báseň – rébus, báseň – dobrodružstvo, cez ktorú sa spoznáva nielen autor, ale i čitateľ, označil Dušan Mitana vo svojom liste uverejnenom v *Mladej tvorbe* v roku 1965 poetické výstupy skupiny Osamelí bežci. Stal sa tak jedným z prvých pozorných čitateľov, ktorý si všimol, že so slovami v ich básňach je to akési zvláštne, že hľadajú dotvorenie práve pre svoju náznakovosť a efemérnosť.

Hoci sa vo svojich manifestoch, *Návrat anjelov* a *Prednosti trojných slávikov*, mladický spúne vymedzovali voči takmer celej literárnej tradícii i zaraďovaniu do čítaniek, ako to už zvyčajne býva, I. Laučík, P. Repka aj I. Štrpka si o pár desaťročí neskôr našli miesto v každej kvalitatívnej publikácii o slovenskej poézii. Hoci sa o ich tvorbe vie vďaka tomu pomerne mnoho, priama skúsenosť z čítania ich poézie absentovala, keďže reedície raných kníh sa akosi stále nekonali. Nové súborné diela vyšli iba nedávno, vďaka iniciatíve vydavateľstiev Modrý Peter a KK Bagala. Po knižkách Ivana Laučíka a Petra Repku zhodne pomenovaných *Básne*, vyšli pod rovnomenným názvom, avšak s označením I. i s prísľubom pokračovania, aj prvé štyri zbierky Ivana Štrpku (*Krátke detstvo kopijníkov*,

Tristan Tára, *Pred premenou*, *Krásny nahý svet* a ďalšie básne z konca 60. a začiatku 70. rokov).

Ivan Štrpka sa od začiatkov svojich časopiseckých vystúpení vyjadroval nielen poéziou. Ako najaktívnejší teoretik bežcov neustále poukazyval na fakt, že slová sú nepresné, nedostačujúce; snažil sa vypátrať, čo ich prekračuje, čo sa ukrýva v samej hlbokéj podstate každej ľudskej bytosti, nepoznanej, ako to sám kdesi pomenoval, „afektovaným estetstvom“. Na celom spore tvorcu s jazykom vyznieva paradoxne fakt, že jazyk je nevyhnutný pre báseň a slová sú v konečnom dôsledku jedinou možnosťou, ako aspoň čiastočne artikulovať myšlienky.

Tento spor poznamenáva i jeho básnickú tvorbu. Cez zamlčivanie rovnako ako cez slová, vety, motívy s rozptýleným významovým spektrom (nezriedka bez jasného denotátu) smeruje k pocitovosti, zážitkovosti. Má však i druhú, zriedkavejšiu polohu: v opisnosti, „zápisoch“ či spomienkach zbásňuje empirickú skúsenosť.

V debutovej zbierke *Krátke detstvo kopijníkov* dominuje prvá poloha. Svet detstva sa u neho nestáva iba etapou na životnej ceste, je pocitom, ktorý na hranici dospelosti môže nenávratne vyprchať, alebo

v nás zostať v takmer neuchopiteľnej podobe. Motívy detsky bezbranného princa, jeho nepriliehajúceho brnenia, armády, kopíji; farebnosť, vytvárajúca zaujímavú, akoby hmlovinou zahalenú atmosféru, prelínanie siluet, obrysov, udalostí, príbehov či útržkov, to všetko neraz pôsobí dojemom, akoby sa čitateľ v básňach strácal a jeho čítanie bolo vždy prvotným, fascinujúcim dobrodružstvom na mape pokrytej cestami, cestičkami, jasnými bodmi miest, ktoré ale súhrne nevedú k nijakému presnému cieľu, sú tu pre samotný úsek, ktorý treba prekonať, aby sa v hmle, dyme bez jasných signálov mohol roztvoriť nový smer.

Štrpka však nezabúda ani na hravosť, humor, iróniu – prostriedky provokácie i slobody v neslobode, cez ktoré postihuje na jednej strane najrôznejšie spoločenské determinácie, neraz nelogické a scestné, ktoré nedovoľujú vyjadrovať sa priamo a otvorene, ale i servilnosť tých, ktorí bez námietok počúvajú. Tieto aspekty každodennosti predstavil v *Tristanovi*, zaujímavej „postave“ slovenskej lyriky, ktorá v celej svojej rozmanitosti zastupuje opäť a znova práve pocit slovom nevyjadriteľný, stojaci na pomedzí smiechu a plaču, keďže od jedného k druhému nie je veľmi

daleko. Jeho pendant môžeme azda nájsť vo všetkých tárajoch. Veď kto môže lepšie upozorniť kráľa na to, že je smiešny, než postava šaša, blázniveho táraja či papagája – svojim zjavom komická a nedôveryhodná, no zväčša kruto pravdivá.

Básnikove opakujúce sa motívy poslov, bábok, zrkadla, lampy, prázdnej dlane, bledej ruky, ktorá sa pokúša uniesť čin, máp či kartograf, sa snažia poukázať na dôležité veci nevystihnuteľné v reči. V čom teda spočíva sila Štrpkovej poetiky, keď jeho básne unikajú jednoznačným definíciám, nie je možné ich uchopiť, pretože sa zdá, akoby prechádzali tými pomyselnými okami v sieti, o ktorých Štrpka-teoretik píše? Básnikovým vrstvením, viacvýznamovosťou či juxtapozičnosťou zostáva v čitateľovi neraz naozaj iba čosi nejasné, nepresné, čo nie je schopný rekonštruovať dokonca ani len do približného tvaru. Práve tým však dokáže autor i v dnešnom čitateľovi jeho vtedajších básní vyvolať zaujímavé zážitky, atmosféru či zamyslenia nad jazykom, ktorým sa hovorí o etike, slobode, pravde, čine či morálke, hoci tieto slová sú nami, ktorí ich vyslovujeme, neraz významovo úplne vyprázdnené.

Veronika Rácová

KNIHA ROKA 2008

Stav k 3. februáru

KNIHA ROKA

	Počet hlasov
1. J. Banáš: Zóna nadšenia – Kelion	121
2. J. Leikert: Taký bol Ladislav Mňačko – Luna	109
3. Š. Konkol: Pohrobok – Ikar	85
4. J. Vrabec: Leonarda. Kreslíme a maľujeme – Knižné centrum	82
5. P. Rankov: Stalo sa prvého septembra... – Kalligram	80

DEBUT ROKA

1. Š. Debnár: Rozprávky včielky Terky – Knižné centrum	82
2. J. Pronská: Zlatníková chovanica – Slovenský spisovateľ	72
3. O. Kollová: Krok-sun-krok – K. K. Bagala	46
4. A. Žigová: O snehuliakovi s horúcim srdcom – Ikar	43
5. D. Ponechalová: Punková princezná – Slovenský spisovateľ	40

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	140
2. Slovenský spisovateľ	99
3. Kelion	97
4. A. Marenčin – Vydavateľstvo PT	50
5. Knižné centrum	45

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2008

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2008 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2008. Uzávierka ankety je 15. marca 2009.

BIBLIOGLOSÁR

Silvia Hložková

...KOLOBEH...

Banská Bystrica, Združenie ZPOZ Človek človeku v SR 2008

Zborník príhovorov a poézie k občianskym obradom a slávnostiam pripravovala autorka niekoľko rokov a podarilo sa jej sústrediť inšpirujúci materiál na uvítanie detí do života, sobáse a smútočné obrady. Každá časť obsahuje výber doteraz nepublikovaných príhovorov k danej téme a výber poézie z tvorby slovenských básnikov (napr. M. Rúfus) a vlastnej tvorby autorky. Nechýba ani výber myšlienok o láske napr. od Balzaca, Rémarqua a ďalších. Užitočný zborník je zrkadlom dlhoročnej práce autorky, ktorá zbierala skúsenosti, učila sa na vlastných chybách, vnútorne dozrela a „našla sa“ v príprave a realizácii občianskych obradov. Získané poznatky spracovala tak, aby pomohli všetkým záujemcom o túto činnosť.

Ján Hanušin

STREDNÉ POVAŽIE NA STARÝCH POHLADNICIACH Bratislava, Dajama 2008

V úspešnej edícii *Na starých pohľadniciach* prvýkrát vydavateľstvo Dajama nepredstavuje mesto, ale celý región. Rodák z tohto regiónu, znalec jeho histórie, odborník a pracovník Geografického ústavu SAV ponúka „pohľadnicovú prechádzku“ stredným Považím v období prvej polovice 20. storočia a odkrýva jeho dávnú, i pozabudnutú krásu. Spolu 228 pohľadníc autor rozdelil podľa okresov regiónu. V predstavovaní postupuje proti toku rieky Váh – od Piešťan po Kysuce. Dovedna je v knihe 63 miest, obcí a lokalít. Sprievodné texty sú v slovenčine, ale názvy sú preložené aj do angličtiny, nemčiny a v závere knihy je resumé v uvedených jazykoch. Z pohľadníc dýcha osobitý čaro minulosti, čo ocenia najmä rodáci regiónu, milovníci tohto kúta Slovenska a, samozrejme, fanúšikovia – zberatelia pohľadníc.

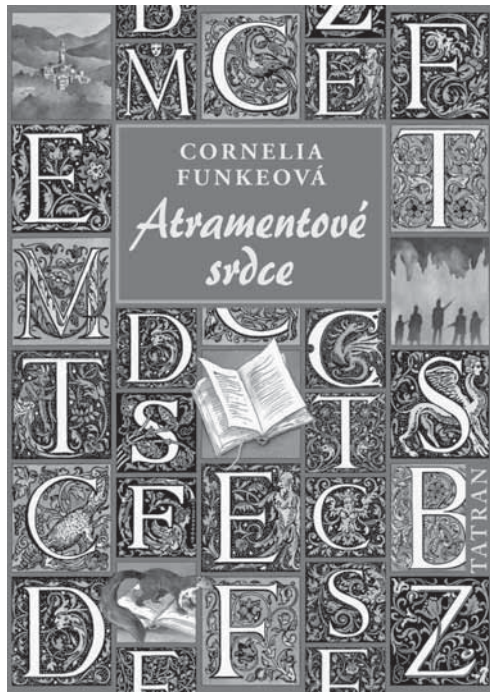
Ján Babčan

NEŽIVÝ SVET Bratislava, Kalligram 2008

Vedecká monografia profesora geochémie (nar. 1928) na Prírodovedeckej fakulte UK prezentuje so striktnou odbornosťou evolučné procesy v neživej prírode a napokon aj jej zviazanosť so živou prírodou. Autor sa nesnaží byť čitateľsky ústretový na úkor faktov a argumentov, preto si kniha vyžaduje pozorného a rozhladeného čitateľa, väčšina z nej by sa skôr hodila študentom exaktných vied. Babčan zastáva pozíciu vedecky objasneného materializmu, odsudzuje kreacionizmus a za jediný reálny vzťahom na naše poznatky považuje vývoj, a to či už ide o celý vesmír, jednotlivé chemické prvky, o našu slnečnú sústavu alebo o našu Zem. Venuje sa mnohým v súčasnosti populárnym teóriám (napr. Big Bang), čiastočne s nimi súhlasí, čiastočne polemizuje – asi prekvapujúco zapôsobí jeho spochybňovanie vplyvu CO₂ na globálne otepľovanie. Táto kniha môže inšpirovať k ďalším úvahám, hoci jej legitimitu oslabuje viaceré nepresných alebo zastaralých údajov a predstáv.

-lč- -rm-

Cornelia Funkeová: Atramentové srdce

V tú noc – ktorou sa všetko začalo a ktorá navždy tak veľa zmenila – mala Meggie pod vankúšom jednu z obľúbených knižiek, a ako jej dážď nedal spať, pretierala si oči od únavy a vytiahla knižku spod vankúša. Ako knihu otvárala, strany slubne zasušili. Meggie mala pocit, že pri každej knihe znie ten počiatkový šepot inak, vždy podľa toho, či vedela, čo jej knižka bude rozprávať. Najprv však potrebovala svetlo. V zásuvke nočného stolíka si ukrývala škatulku zápaličiek. Mo jej zakázal v noci zapalovať sviečky. Nemal rád oheň. „Oheň pohlcuje knižky,“ vravieval, ale koniec koncov mala už dvanásť rokov a dokázala ustrážiť plamienok sviečky. Meggie zbožňovala čítanie pri sviečkach. Na okne stáli tri vonné lampy a tri svietniky. Práve držala horiacu zápalku priamo nad čiernym knôtom, keď začula zvonka kroky. Vystrašene ju sfúkla – pamätala si to celkom presne aj po dlhých rokoch – , čupla si k zapršanému oknu a vyzrela von. A vtom ho zbadala.

Tma nebola v daždi až taká prenikavá a neznámy muž vyzeral ako tieň. Len tvár mu svietila smerom k Meggie. Vlasy sa mu lepili na mokrom čele. Dážď sa naňho rinul, no nevsímal si to. Stál tam nehybne s rukami prekríženými na prsiach, akoby sa aspoň takto chcel trochu zahriať, a hľadel na ich dom.

Musím zobudiť Moa! pomyslela si Meggie. No s tlúčim srdcom zostala sedieť a ďalej sa dívala do noci, akoby ju neznámy muž nakazil svojou nehybnosťou. Zrazu pootočil hlavou a Meggie sa zazdalo, že sa jej zahľadel priamo do očí. Náhlivo skĺzla z postele, až jej otvorená kniha padla na zem. Bosá vybehla do tmavej chodby. Hoci sa už končil máj, v starom dome bolo chladno.

V Moovej izbe sa ešte svietilo. Často býval hore hlboko do noci a čítal. Lásku ku knihám zdedila Meggie po ňom. V noci po zlom sne hľadala uňho útočisko – cítila sa najlepšie, keď mohla zaspávať pri Moovom pokojnom dychu a obracaní strán. Nič neodohnalo zlé sny rýchlejšie ako šuchotanie popísaných stránok.

No postava pred domom nebola len sen.

Kniha, ktorú Mo v tú noc čítal, mala belasý plátnený obal. Aj na to si Meggie neskôr spomínala. Aké zbytočné veci si človek zapamätá!

„Mo, niekto stojí na dvore!“

Otec nadvihol hlavu a pozrel na ňu neprítomným pohľadom, ako vždy, keď ho vyrušila pri čítaní. Zakaždým to chvíľu trvalo, kým precitol z iného sveta, z labyrintu písmen.

„Čože, stojí tam niekto? Si si istá?“

„Áno. Zíza na náš dom.“

Mo odložil knihu. „Čo si čítala pred spaním? Dr. Jekylla a Mr. Hyda?“

Meggie zvrátila čelo. „Mo, prosím Ťa! Poď so mnou.“

Neveril jej, no šiel za ňou. Meggie ho ťahala za sebou tak netrpelivo, až na chodbe zakopol o hromadu kníh. O čo iné by aj mohol zakopnúť? Po celom dome sa kopili knihy. Neboli len na policiach ako u iných ľudí, nie, u nich sa hromadili aj pod stolmi, na stoličkách, v kútoch po izbách. V kuchyni a na záchode, na televízore a v šatníku, nízke kopy, vysoké kopy, hrubé, tenké, staré, nové... knihy. Otvo-

Nádherne vyrozprávaný príbeh o knihe, o zázraku čítania a o význame, ktorým príbehy obohacujú náš život. Kto z nás si neželal, aby ožili jeho obľúbené postavy z knihy? Autorka tento sen uskutočňuje. Meggie, Mo, ale aj ostatní za to zaplatia vysokú cenu. Nádherný rozprávkový svet a temná zloba kráčajú ruka v ruku a zdá sa, že spočiatku sa zlu darí o čosi lepšie. V Nemecku sa *Atramentové srdce* dočkalo už 23. vydania, a keď sa príbeh prehupol cez oceán, neušiel pozornosti Hollywoodu a stal sa celosvetovým bestsellerom. *Atramentové srdce* vychádza vo vydavateľstve Tatran v preklade Moniky Brečkovej. Prinášame krátenú prvú kapitolu.

rené vítali Meggie na stole s raňajkami, zaháňali zo sivých dní dlhú chvíľu – niekedy sa o ne aj potkýnali.

„Jednoducho tam len tak postáva!“ zašepkala Meggie a ťahala Moa do svojej izby.

„Má na tvári srst? Mohol by to byť vlkolak.“

„Prestaň!“ Meggie naňho pozrela prísne, hoci jeho vtipkovanie zaháňalo strach. Už takmer ani sama neverila, že tam stojí nejaká postava v daždi... Až kým opäť neklučala pri okne. „Tam! Vidíš ho?“ spýtala sa potichu.

Mo vyzrel von, cez ešte stále padajúce kvapky dažďa, a mlčal.

„Neprisahal si, že k nám nikdy nepríde nijaký zloděj, lebo tu niet čo ukradnúť?“ zašepkala Meggie.

„To nie je nijaký zloděj,“ prehodil Mo, no keď odstúpil od okna, tvár mal takú vážnu, že Meggino srdce začalo biť ešte rýchlejšie. „Vráť sa do postele, Meggie. To je návšteva ku mne.“

„Prašnoprst!“ zakričal do tmy Mo. „Si to ty?“

Prašnoprst? Také meno! Meggie si nespomínala, že by niekedy bola počula také meno, a predsa jej znelo akosi povedome, ako vzdialená, nejasná spomienka.

Spočiatku zostalo vonku ticho. Iba dážď padal, tíšivo a šepkavo, akoby noc zrazu mala hlas. No potom sa k domu blížili kroky a z tmy sa vynoril muž, ktorý stál predtým na dvore. Dlhý kabát, premočený od dažďa, sa mu lepil na nohy, a keď prišiel na svetlo, ktoré sa šírilo z domu, mala Meggie na zlomok sekundy pocit, že na pleciah zazrela malú srstnatú hlavu, ktorá sa vystrčila z batoha a potom sa znova ukryla dnu.

Prašnoprst si rukávom utrel vlhkú tvár a vystrel ruku k Moovi.

„Ako sa ti vodí, Čarozazyk?“ opýtal sa. „Už je to dávno.“

Mo váhavo prijal podávanú ruku. „Veľmi dávno,“ pohľadom prešiel popri návšteve, akoby čakal, že sa z tmy vynorí ďalšia postava. „Poď ďalej, ešte privoláš smrť. Meggie spomínala, že tu už stojíš dlhšie.“

„Meggie? Ach áno, pravdaže.“ Mo vtiahol Prašnoprsta dovnútra. Premeral si Meggie tak dôkladne, až od rozpakov nevedela, kam pozerať. Napokon sa aj ona dívala naňho.

„Vyrástla.“

„Pamätáš si ju?“

„Iste.“

Meggie si všimla, že Mo zamkol na dve zámky.

„Koľko rokov má teraz?“ Prašnoprst sa na ňu usmial. Bol to zvláštny úsmev. Meggie sa nevedela rozhodnúť, či bol posmešný, pohŕdavý alebo len rozpačitý. Úsmev mu neopätovala.

„Dvanásť,“ odpovedal Mo.

„Dvanásť? Milostivý bolže!“ Prašnoprst si z čela odhrnul do nitky premočené vlasy. Siahali mu takmer po pleciah. Meggie sa sama seba v duchu pýtala, aké asi sú, keď ich má suché. Strnisko okolo úzkych pier mal červenkasté ako srst túlavej mačky, ktorej Meggie z času na čas kládla pred dvere miskú mlieka. Aj na líčach mal riedke chlpy, také, aké zvyčajne mávajú mladí chlapci pred prvým holením. Jazvy mu to však nezakrylo. Tri dlhé, vyblednuté jazvy. Prašnoprstova tvár vyzerala, akoby sa v minulosti rozpadla a znova poskladala.

„Dvanásť rokov,“ zopakoval. „Pravdaže. Vtedy mala... tri, však?“

Mo prikývol. „Poď, dám ti suché oblečenie.“ Stiahol návštevu dovnútra, netrpelivo, akoby sa ju zrazu ponáhľal skryť pred Meggie. „A ty,“ prehodil k nej cez plece, „ty choď spať, Meggie.“ A bez ďalších slov zavrel za sebou dvere na dielni.

Premohla ju predtucha naplnená strachom: Čo keď sa spolu s tým neznámym mužom, ktorého meno znelo podivne, no akosi povedome, prekĺzlo do jej života niečo hrozivé! A želala si – tak nástojčivo, až sa preľakla –, aby Moa nikdy nebola zavolala, a Prašnoprst

by zostal vonku, až kým by ho dážď neodplavil preč.

Keď sa ešte raz otvorili dvere na pracovni, strhla sa od laku.

„Ty tu ešte stále stojíš,“ pristihol ju Mo. „Choď spať, Meggie. Šup.“ Nad nosom sa mu spravila malá vráska, ktorá sa objavovala vždy, keď mal vážne starosti, a pozeral cez ňu, akoby bol myšlienkami niekde celkom inde. Predtucha v Megginom srdci narastala a rozprestierala čierne krídla.

„Pošli ho preč, Mo!“ žobronila, keď ju zatlačil do izby. „Prosím Ťa, pošli ho preč! Vôbec sa mi nepáči.“

Mo sa oprel o otvorené dvere. „Keď ráno vstaneš, už tu nebude. Čestné slovo.“

Keď zavrel dvere, pár sekúnd ešte počkala, hoci jej to padlo zaťažko. Potom sa potichu vykradla z izby na chodbu.

„Nepodceňuj ho!“ počula, ako povedal Prašnoprst. Jeho hlas znel celkom inak ako Moov. Nijaký hlas neznel tak ako hlas jej otca. Mo ním mohol do čierneho vzduchu kresliť obrázky.

„Urobí všetko preto, aby ju dostal!“ To bol zase Prašnoprst. „A ver mi, všetko znamená všetko.“

„Nikdy mu ju nedám,“ ozval sa Mo.

„Ale dostane sa k nej tak či onak! Zopakujem ti to ešte raz: Sú ti na stope.“

„To by nebolo prvý raz. Dosiaľ som sa ich vždy dokázal striasť.“

Za dverami zavládlo také hrobové ticho, až sa Meggie neodvážila ani dýchať od strachu, že by ju muži mohli začuť.

Potom znova prehovoril otec, váhavo, akoby jazyku padlo zaťažko formovať slová. „A čo mám... podľa teba robiť?“

„Poď so mnou. Zavediem Ťa k nim!“ Zaštrngala šálka. Lyžička cinkla o porcelán. Aké výrazné sa v tichu stávajú nepatrné zvuky. „Veď vieš, ako hlboko si Kaprikorn cení tvoj talent, určite by sa potešil, keby si mu ju priniesol sám! Ten nový, ktorého zohnal ako náhradu za teba, je strašný babrák.“

V dielni opäť zavládlo ticho.

„Neviem...“ odvetil Mo napokon. Hlas mu znel tak unavene, až Meggie stislo pri srdci. „Musím o tom popremýšľať. Čo myslíš, kedy by sem mohli doraziť jeho muži?“

„Onedlho.“

To slovo padlo do ticha ako kameň.

Meggie počula, ako jeden z nich zasunul stoličku. Náhlivo prebehla do izby. Keď sa otvorili dvere na dielni, práve za sebou zatvárala dvere na izbu. S perinou vyhrnutou až po bradu ležala a načúvala, ako sa otec lúči s Prašnoprstom. „Ešte raz vďaka za varovanie!“ počula ho. Prašnoprstove kroky sa vzdalovali pomaly, zastavovali, váhali, či odísť, akoby nepovedal všetko, čo mal na srdci.

Nakoniec bol preč a na okno bubnoval už len dážď.

Keď Mo otvoril dvere na jej izbe, rýchlo zavrela oči a usilovala sa dýchať pomaly ako v hlbokom, nevinnom spánku.

Ale Mo nebol hlúpy. Niekedy bol až neskonale múdry. „Meggie, vystrč nohu spod periny.“

Proti svojej vôli vysunula ešte stále studené prsty a dotkla sa Moovej teplej ruky.

„Vedel som to. Špehovala si. Nemôžeš aspoň raz urobiť to, čo ti poviem?“ „Aj tak som nerozumelo ničomu, o čom ste sa zhovárali,“ zamrmľala.

„Fajn.“

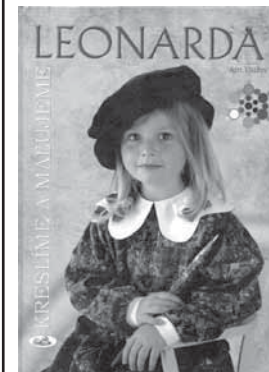
Mo civel z okna, akoby na dvore ešte vždy stál Prašnoprst. Potom vstal a prešiel k dverám. „Skús ešte chvíľu spať.“

Tentoraz nechal dvere poodchýlené. Svetlo z chodby dopadalo na posteľ. Miešalo sa s čierňavou noci prenikajúcou cez okno a Meggie ležala a čakala, kým tma konečne zmizne a vezme so sebou i pocit hrozivej pohromy.

Až oveľa neskôr pochopila, že pohroma sa nezrodila v tú noc. V tú noc sa len dostavila.

Ján Vrabec: Leonarda Kreslíme a maľujeme

Žilina, Knižné centrum 2008

„Príroda má takú nesmiernu radosť zo zmeny, že ani len pod stromami rovnakého druhu nenájdeš rastlinu, ktorá je totožná s inou. Tak si to pamätaj a obmieňaj, koľko len môžeš.“ Pekná, inšpiratívna myšlienka a rada je citátom

slávneho renesančného maliara Leonarda da Vinciho. Detský ilustrátor a v tomto prípade aj autor knižky Ján Vrabec ju zakomponoval do maliarskeho rozprávania o dievčatku Leonarde, malej maliarke a tiež pra-pra-pra vnučke slávneho majstra Leonarda da Vinciho.

Kniha je určená deťom na rozvoj kreslenia, fantázie, výtvarného cítenia, ale spätne aj na získavanie citlivosti pre „reč“ obrazov, pre schopnosť „čítať“ vo farbách, v tvaroch, v kompozíciách, vo výtvarných technikách. Zámerne vymenúvam túto škálu vzácných zručností, lebo chcem pripomenúť, ako veľmi mnohým súčasným deťom chýba citlivé vedenie v oblasti výtvarnej (ale i inej) tvorivosti. *Leonarda* však vybočila z rámca bežných príručiek a rýchlokvasných manuálov. „Netvári“ sa ako kniha všemocná a vševedúca, ktorá čitateľa naučí všetko. Práve preto možno dôverovať, že splní svoje poslanie.

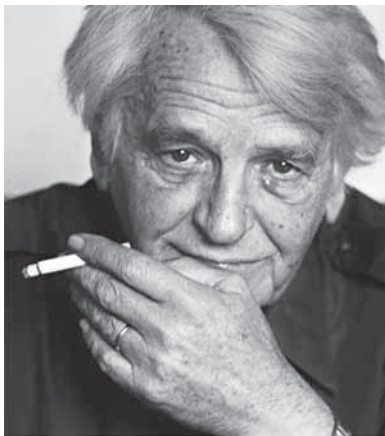
Veľká-malá maliarka Leonarda postupne zoznamuje čitateľa s tým, prečo a ako ľudia kreslia, predstavuje mu nástroje na maľovanie, zoznamuje ho s farebnými škálami, s tým, ako sa dá farba vnímať a tvorivo využívať. Autor dobre premyslel metodiku. Postupuje sa od jednotlivých elementov obrazu – farby, tvarov, svetla, tieňa až po ich usporiadanie – kompozíciu. Zoznamuje dieťa s technikou perspektívy a priestoru, s princípom „zlatého rezu“. Učí ho vnímať kompozíciu statických predmetov (zátišie) i znázornenie pohybu a rytmu. Hľadanie zaujímavých štruktúr materiálov je spojené s rôznymi technikami (napr. technikou frotáže). Nie sú bezúčelne spomenuté. Autor upriamuje pozornosť dieťaťa najmä na to, čo môže nájsť v prírode. Učí ho získavať vzťah k tomu, čo kreslí, inšpiruje ho, aby začalo intenzívnejšie vnímať a pozorovať prostredie. Tento aspekt knihy je veľmi podnetný a rozvíjajúci. Je pravdepodobné, že vysvetlenia k technikám nebudú deťom stačiť na to, aby sa naučili zvládvať farebne rozčlenené horizonty, pracovať s farbami, využívať svetlo. Od prírodného prostredia prechádza autor na tému zvierat, ukazuje, ako kresliť telo pomocou geometrických tvarov, čo je zároveň odrazový mostík ku kresleniu ľudskej postavy. V závere knižky sa deti zoznamujú s niektorými výtvarnými žánrami. Mnohé sú im blízke – tvorba bábok, maľovanie na tričko, knižná ilustrácia, grafický dizajn, komiks, karikatúra, koláž a abstraktné obrázky. Sprievodkyňa Leonarda môže byť pre čitateľa dobrým motivačným prvkom. Suverénne sa pohybuje po svojom ateliéri i po vonkajšom plenéri. Niektoré z jej kresbičiek sú ukážkami techník. Takto sa prirodzene vytvoril balans medzi ideálom kresieb veľkých maliarov a maliarskej tvorivosti a zručnosti malých detí. Dieťa si teda oveľa ľahšie môže zosobniť predkladané úlohy a, navyše, stáva sa Leonarde partnerom, v knižke je totiž vytvorený priestor na vlastné maliarske výtvy. Exempla tradunt, hovorí staré latinské príslovie. Nech teda dobré príklady z tejto knižky pritiahnú nových tvorivcov, ktorí sa začnú pozeráť na svoju ulicu, dom, ľudí, a neskôr možno i na vlastný životný príbeh s perspektívou. A nezaškodí, ak občas bude aj vtáčia. Veď aj majster Leonardo hovorí: „Obmieňaj, koľko len môžeš.“

Timotea Vráblová

Majstrovské svedectvo

Jozef Leikert: Taký bol Ladislav Mňačko, Bratislava, Luna 2008, fotografie Tibor Huszár

Takmer pätnásť rokov od jeho náhleho úmrtia (24. februára 1994) vychádza vôbec prvý ucelený biografický pohľad na životné, reportážne a spisovateľské osudy Ladislava Mňačka. Pre jeho novinárskych kolegov v Pravde a Kultúrnom živote bol príťažlivou, obdivovanou i rozpornou osobnosťou – pre čitateľov jeho Oneskorených reportáží zostane navždy vzorom občianskej a spisovateľskej odvahy, „československým Solženicom“, autorom, ktorý ešte skôr, ako sa v českom literárnom mesačníku Plamen objavili prvé úryvky zo Solženicynovho príbehu Jeden deň Ivana Denisoviča, vydal začiatkom roka 1963 jedenásť príbehov o „porušovaní socialistickej zákonnosti“ a ako prvý otvorene pomenoval zločiny stalin-

Jozef Leikert
Taký bol Ladislav Mňačko

ských rokov u nás. Oneskorené reportáže, ktoré vyšli v náklade 100 000 výtlačkov, sa stali prvoradou literárnu a spoločenskou udalosťou a majú trvalé a nezabudnuteľné miesto v dejinách slovenskej literatúry. V šesťdesiatych rokoch toto miesto Ladislavovi Mňačkovi, aj ako autorovi románov Smrť sa volá Engelchen a Ako chuť moc nikto neupieral, ale po emigrácii v auguste 1968 obstrelo jeho dielo vynútené mlčanie – a zväčša trvá doteraz. Nevznikla o ňom žiadna literárna monografia či kritický výber z jeho diela, ktorý by ustálil a potvrdil jeho miesto v dejinách modernej slovenskej literatúry.

A tak sa Ladislava Mňačka, možno aj na zahanbenie tých, ktorí v šesťdesiatych rokoch ťažili z jeho slávy, či sa otvorene hlásili k inšpirujúcej sile jeho reportážneho umenia a mohli po roku 1989 vydať o ňom svedectvo, nakoniec „ujal“ Jozef Leikert, skúsený autor literatúry faktu. Výsledkom jeho dlhoročného zhromažďovania archívnych fondov (najmä bývalého Zväzu slovenských spisovateľov), stoviek rozhovorov s ľuďmi z okolia Mňačka, vrátane rozhovorov so samým Mňačkom po návrate z emigrácie, je vyššie tristostranová kniha.

Autor v 16 kapitolách podrobne zaznamenáva jednotlivé obdobia Mňačkovho života: detstvo v robotníckej ko-

lónii v Martine, ktoré predurčilo jeho celoživotnú politickú orientáciu, vieru v reálnosť myšlienky komunizmu, vojnovú táborovú a partizánsku skúsenosť (vznikol z nej román Smrť sa volá Engelchen), prvé novinárske roky v Rudom práve a vzrušené reportážne svedectvá o februári 1948 v Prahe – aj „po boku“ ich hlavného aktéra K. Gottwalda, o ktorého pohrebe napísal dojemnú dramatickú reportáž, ale po rokoch s úľavou prijal fakt, že jeho zabalzamané telo odstránili z pražského mauzólea. Z Rudého práva sa Mňačko presúva do Pravdy a Bratislava sa stáva jeho novým domovom a miestom jeho najtvorivejších rokov, ktoré prežil ako reportér a dvojnásobný šéfredaktor Kultúrneho života, činiteľ Zväzu slovenských spisovateľov, svedok praktík ÚV KSS a jeho aparátu voči spisovateľom a novinárom, ale rovnako aj svedok podriadenosti vedenia zväzu spisovateľov voči vtedajším mocným. Začiatok chruščovovského odmäku v roku 1956 Mňačko odvážne využil pri písaní svojich Oneskorených reportáží. Pomerom v slovenskej i československej spisovateľskej organizácii venuje Leikert (na základe zachovaných zápisní z rokovaní ich výborov) veľkú pozornosť a tieto časti knihy patria k najobjavnejším. Podrobne sa Leikert zaoberá obdobím Mňačkovej nečakanej a hlasnej emigrácie do Izraela, tichom návrate na jar 1968, aj ďalšej emigrácii, keď sa po augustovej okupácii oprávnenne obával o svoj osud a nakoniec „ako v romantickom filme objal ženu a prekročili hranicu“.

Leikertova kniha zachytáva Mňačkov život do augusta 1968 a autor chce v jeho biografii pokračovať zmapovaním jeho emigrantského osudu a analytickejšim pohľadom na jeho reportážne a spisovateľské dielo. Kniha *Taký bol Ladislav Mňačko* predstavuje zásadný prínos nielen k osobnosti spisovateľa, ale je aj novým pohľadom na dejinnú cestu, po ktorej sme mnohí s Mňačkom (ako jeho obdivovatelia, žiaci, ale aj kritici) kráčali. Leikert prvý o tejto ceste vydal majstrovské svedectvo.

Anton Baláž

Cesty do Ríše strediu

Peter Čaplický: Ni chao – Dobrý deň, Čína, Žilina, Artis Omnis 2008

V minulom roku pekinskej olympiády sa obrovská Čína zviditeľnila svetu viac než kedykoľvek predtým. So všetkými kladmi i záporni. Pohľad našinca na svet svojráznej čínskej kultúry doplnila z prvej ruky aj kniha *Ni chao – Dobrý deň, Čína* autora Petra Čaplického, ktorý v roku 2005 debutoval zbierkou čínskych príbehov pre deti i dospelých Rozprávky z čajových lístkov. V roku 1992, keď sa príbehy autorových ciest do Ríše strediu začínajú, pracoval ako asistent na vysokej škole. Horolezec, cestovateľ a fotograf sa vybral na ďalekú cestu od rodiny, ktorá sa práve rozrástla o nového člena, takže autor ani jeho blízki to nemali najľahšie.

„V obrovskej hale pekinskej hlavnej stanice som sa cítil hrozne malý a opustený. Pred chvíľou som sa rozlúčil s chlapcami z ambasády, a teraz som tu stál bezradný,

len s príručkou Ako povedať po čínsky. Zdalo sa mi, že je celkom zbytočná, pretože som vôbec nevedel, ako vyslovovať slová tak, aby mi Číňania rozumeli...“ Autor sa snaží čitateľovi priblížiť pocity a skúsenosti, ktoré môžu cestovatelia zažiť pri prvom kontakte s krajinou draka, prekonávajúcu problémy a tešiac sa z malých víťazstiev pri búraní jazykových alebo kultúrnych bariér. Štruktúra knihy je daná autorovými cestami do rôznych provincií, líšiacich sa od seba v mnohých ohľadoch, ako je to možné len v takej rozľahlej krajine. Príbehy každodennosti na druhom konci sveta, i nevšedné zážitky poskladal cestovateľ do pestrej mozaiky, napísanej pútavým štýlom, ktorému nechýba vtip a dobrodružstvo.

Roman Kaliský-Hronský

Domov je tam, kde som doma

Gabriela Futová: Psia škola kocúra Červenochvosta, Bratislava, SPN – Mladé letá 2008

Nová knižka Gabriely Futovej a ilustrátora Ďura Balogha je ďalším rozprávaním na tému obľúbenú u autorky i u detských čitateľov. Príbehy o domácich miláčikoch zvyčajne patria k vďačným a ľahko čítaným textom. Najmä, ak sú napísané po „futovskými“ ľahkým perom. Autorka z autopsie dobre pozná „psychológii“ svojich zvieracích postáv, čo dodáva dôveryhodnosť príbehom.

Kocúrik Červenochvost je darčekom pre mladú ženu Táňu. Nečakane sa ocitne na prechodný čas v domácnosti jej sestry, ktorá je darcom mačiatka. Sestra má dve sučky, Lilu a Džinu. Zázitky mačiatka súvisia nielen s počiatočnými adaptačnými problémami po odluke od mamy, ale aj so zblížovaním sa s odvekou nepriateľskou psou rasou. Mačiatko napokon samo rozozná, kde je jeho pravý domov a rozhodne sa natrvalo zostať u nájdennej kamarátky a jej psích spoločníkov.

Silnou stránkou Futovej rozprávania je pútavý príbeh po-

dávaný cez osobnú skúsenosť hrdinu. Vyvoláva v čitateľovi autentickosť, pomáha mu „vstúpiť“ do diania. Aj v tomto prípade autorka stavila na prirodzene vyrozprávaný dej. Čitateľ sa vžíva do „myslenia“ zvieratka, je svedkom jeho konania, jeho vnútorného prežívania. Môže spoznať detailnejšie jeho potreby a zabaviť sa na situáciách, do ktorých sa kocúrik svojím „bábätkovským“ myslením dostal. Autorka necháva na ňom, aby sa s dejom stotožnil bez zbytočného vysvetľovania a poučovania. Dej determinuje každodenný biorytmus mačiatka. Jeho správanie je opisované realisticky a je primerane bežným prejavom mačacích mláďat.

Autorkin láskavý, chápatý no pritom triezvy prístup k zvieratkám môže byť pre deti podnetným príkladom. Ostáva nám veriť, že v budúcnosti sa odváži poposovať aj s novými témami, ktoré jej umožnia uplatniť jej spisovateľský potenciál v ešte plnšej miere.

Timotea Vráblová

CITUJEME ...

„Končí sa polstoročné obdobie, keď v čitateľských preferenciách obľúbených autorov dominovali tie isté mená medzivojnovnej slovenskej literatúry. Roku 2008 už výrazne prenikli do povedomia čitateľskej verejnosti aj súčasní autori... Zároveň sa vzťah k slovenskej literatúre

a jej čítanie zhoršuje. Za päť rokov pribudlo najmä tých, ktorí slovenskú literatúru nečítajú, pretože s ňou majú zlú skúsenosť (skúsili ju čítať, ale nepáčila sa im).“

P. Rankov – P. Valček: Čítanie 2008, Literárne informačné centrum 2008

Dokumenty z doby emancipácie

Kol. autorov: Na prahu modernej doby Bratislava, Literárne informačné centrum 2008

Deviaty zväzok *Prameňov k dejinám Slovenska a Slovákov* nadväzuje na predchádzajúce výbery zo vzácných historických prameňov a listín od najstarších čias a cez dokumenty a archívne materiály za hŕňa obdobie rokov 1790-1848. Vedeckí redaktori PhDr. Dušan Škvarna, PhD., a Mgr. Peter Šoltés, PhD., spoločne s autorským kolektívom rozdelili výber do šiestich tematických častí. S podtitulom *Súmrak stavovskej a úsvit národno-občianskej spoločnosti* umožňuje nahliadnúť do politickej a verejnej sféry, na formovanie národnej identity Slovákov, na hospodárstvo a sociálnu štruktúru. Čitateľsky zaujímavé sú informácie o školách, vede, cirkvi, výchove a príklady každodennosti s ukázkami dobových dokumentov. Základ edičného cyklu tvorí publikovanie doteraz nevydaných dokumentov. Podstatnú a nevšednú časť tvoria prameňe, ktoré interpretujú bežný život dobového človeka a spoločnosti. Práve predposledná a posledná časť podčiara-

kuje celistvý obraz spoločnosti. Textové dokumenty dopĺňa farebná obrazová príloha, prehľad najvýznamnejších udalostí, menný a miestny register. Kniha reprezentatívne sprostredkúva dané obdobie. Dokumentačný materiál v predstretom historickom horizonte slúži ako primárny zdroj poznania. Dušan Škvarna uvádza: „*Tento zväzok prameňov sme zostavili tak, aby priblížil čo najpestrejšie jeho hlavné problémy a tendencie vývoja, dynamiku premien a zotrvačnosť stereotypov, rôznosť nádejí a obáv. Preto sa jeho zostavovatelia nádejajú, že prispeje k oživeniu záujmu o toto obdobie a položí základ pripravám ďalších, špecializovaných edícií prameňov o dobe, v ktorej sa tvorili základy sociálnej, ľudskej, občianskej a národnej emancipácie.*“ *Prameňe k dejinám Slovenska a Slovákov* sú veľmi cennou edíciou s výraznou historicko-vednou hodnotou.

Mária Wecheche

Oživené portréty

Jana Juráňová: Žila som s Hviezdoslavom, Bratislava, Aspekt 2008

Minulé storočie charakterizoval aj nárast intelektuálno-politického hnutia za rovnoprávnosť žien, čo sa prejavilo aj úsilím zviditeľniť v dejinách prítomnosť a kultúrne výkony žien. V literatúre to znamenalo čítať nanovo jej dejiny, aby sa adekvátne ohodnotili jednak zabudnuté autorky a jednak ženy, ktoré síce samy netvorili, ale boli obetavými partnerkami spisovateľov, niekedy aj za cenu, že nerozvíjali vlastný umelecký talent... Niekoľko takýchto prehodnocujúcich návratov už existuje, napríklad román Rút Lichnerovej Anna Regina o manželke kartografa Samuela Mikovíniho a najnovšie knižka Jany Juráňovej *Žila som s Hviezdoslavom*.

Juráňová v nej zachytáva život Ilony Országhovej – manželky nášho najväčšieho básnika. Pokúsila sa o netradičný portrét veľkého pevca, robí tak v intenciách feministickej teórie usilujúcej o dekonštrukciu mýtu génia a so zameraním na širší komplex podmienok, impulzov a väzieb. Primárnym však ostáva pre ňu portrét manželky, inteligentnej, na dobové možnosti žien vzdelanej Ilony. Na časy štúdiá si Ilona spomína celý život ako na časy intelektuálneho prebúdzania a spomína si na ne aj vtedy, keď jej manžel-veľký poet rozpráva o svojich štúdiách, a ona v duchu porovnáva možnosti, ktoré sa ušli jemu či jej bratovi, s tými, s ktorými sa musela uspokojiť ona, v porovnaní s ostatnými slovenskými dievčatami tých čias ešte aj tak privilegovaná. (V Juráňovej podaní tak nachádzame našu verziu metaforickej eseje V. Woolfovej o Shakespearovej sestre o odlišných podmienkach vzdelávania dievčat a chlapcov...)

Autorka koncipuje rozprávanie ako prelínanie spomienok s opismi aktuálneho času starnúcej, už ovdovenej Ilony. Aj keď pri rekonštrukcii života manželskej dvojice vychádza z dokumentárnych materiálov (najvýznamnejšia je zrejme korešpondencia), z poznatkov o básnikovi, jeho diele a jeho dobe, do postavy Ilony sa vliava čosi, čo

pochádza, ako o tom sama hovorí, z jej „nemóresnej fantázie“. „Nemóresnosť“ tu znamená netradičnosť, nepodliehanie konvenciám, ani istým literárnohistorickým paradigám, odvaha narušiť zvykové bariéry. Popri tejto „nemóresnosti“ Juráňová prejavila v texte ešte jednu dôležitú danosť, schopnosť nielen sa pozrieť s veľkou (rodovo citlivou) empatiou na život „obyčajnej“ vzdelanej, kultúrnej ženy 19. storočia v našom prostredí (s prísny m vymedzením jej pôsobnosti), ale aj naplno sa vcítiť do jej pozície, myšlienok, pocitov. Isteže, dalo by sa namietnuť, že nádych feministickej interpretácie je pravdepodobne skôr vecou autorskej licencie ako autentických pocitov Ilony, na druhej strane je rovnako odôvodnené predpokladať, a to aj na základe niektorých myšlienok v listoch, že Ilone podobné pocity a myšlienky neboli cudzie, aj keď ich tak jasne – ako autorka knihy – neartikulovala a v daných podmienkach ani nemohla artikulovať. Ironický nádych cítiť v Iloniných spomienkach na poetove ľudské slabosti, či pri spomienkach na baťka Vajanského...

Popri obraze akoby „paralelného“ sveta manželov (ona sa vzorne a s láskou stará o dom, záhradu, manželovo pohodlie, no chvíľami túži po rozšírení poľa svojej pôsobnosti, on ponorený do tvorby, ani najmenej nespochybňuje delbu kompetencií) zaujme portrét širšej rodiny Országhovcov, opis dolnokubínskeho či námestovského malomestského prostredia. Okrem dobovej atmosféry nechýbajú ani opisy atmosféry v rodinách slovenskej inteligencie (zväčša na evanjelických farách), ani sociálnych problémov (chudoba, alkoholizmus). Vďaka Juráňovej ožila Ilona, milujúca starostlivá manželka Hviezdoslava, symbolicky zastupujúca manželky, dcéry a matky významných tvorcov, ktoré dejiny zvyčajne vytesnia na okraj pamäti. A vďaka nej ožil a „poľudštil sa“ aj portrét básnika.

Etela Farkašová

Knihy v predaji

0 VŠEOBECNOSTI

02 Adresáre

Adresár knižníc a informačných inštitúcií SR. Zost. L. Sedláčková
Bratislava, Univerzitná knižnica 2008.
Bez vyd. 285 s. Brož.
Adresár knižníc najmä pre tých, čo vyhľadávajú v automatizovanom súbornom katalógu periodík.
ISBN 978-80-89303-05-2

04 Kalendáre

Misijný kalendár 2009

Nitra, Spoločnosť Božieho slova 2008.
1. vyd. 110 s. Brož.
Kalendár s tematickými textami.
ISBN 978-80-85223-84-2

1 FILOZOFIA

10 Filozofia

Historické a súčasné podoby myslenia a komunikácie. Zost. R. Sfahel, Z. Plašienková
Bratislava, IRIS 2008. 1. vyd. 282 s. Viaz.
Zborník z vedeckej konferencie (Nitra 18. – 19. 9. 2008).
ISBN 978-80-89238-24-8

Jednotliviny, všeobecniny, význam / Particulars, Universals, Meanings. Zost. Marián Zouhar
Bratislava, Filozofický ústav SAV 2008.
1. vyd. 239 s. Brož.
Materiály zo sympózia českých a slovenských analytických filozofov.
ISBN 978-80-969770-1-7

13 Okultné vedy. Parapsychológia. Tajné spoločnosti

BIRKENBIHLOVÁ, Vera F.
Čísla určujú váš život. Z nem. orig. prel. Božena Moravčíková
Bratislava, Noxi 2008. 1. vyd. 144 s. Viaz.
Zrozumiteľná a zábavná príručka numerológie, ktorá rozširuje sebapoznanie a poznanie blízkych.
ISBN 978-8080-89179-87-9

18 Aforizmy. Citáty. Zrnká múdrosti

KRÉBES, Teodor
Zrnká zo školy života
Bratislava, Didaktis 2008. 4. vyd. 72 s. Brož.
Zrnká múdrosti.
ISBN 978-80-89160-64-8

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvo

Denne s Božím slovom II. Kapušany, Bens 2008. 1. vyd. 367 s. Brož.
Zamyslenia.
ISBN 978-80-88998-76-1

GAVALA, Miroslav
Reflexie nad slovanskou duchovnosťou
Michalovce, BYZANT, s. r. o. 2008. 1. vyd. 124 s. Brož.
História slovanskej duchovnosti, literárne prejavy, liturgia, architektúra, hudba, lingvistika.
ISBN 978-80-855-81-47-8

KLÁTIK, Ján
Biblia – prameň viery
Kežmarok, ViViT 2008. 1. vyd. 95 s. Brož.
Autor oboznamuje s obsahom Novej i Starej zmluvy, aby vzbudil záujem o Božie slovo.
ISBN 978-80-89264-23-0

Ku koreňom našej viery. Zost. J. Poprik
Michalovce, BYZANT, s. r. o. 2008. 1. vyd. 94 s. Brož.
Zborník prednášok k 40. výročiu obnovenia gréckokatolíckej cirkvi.
ISBN 978-80-85581-46-1

PARZANY, Ulrich
Pochybnosti a úžas
Kežmarok, ViViT 2008. 1. vyd. 94 s. Brož.
Príhovory pre podujatia Pro Christ 2006.
ISBN 978-80-89264-22-3

VELLA, Elias
O satanovi. Z angl. orig. prel. Alžbeta Šuplatová, Mária Lazorová, Mária Sitáříková
Veľký Lapáš, Per Immaculata 2008. 2. vyd. 265 s. Brož.
Kniha exorcistu, ktorá vysvetľuje, kto je diabol, aké sú jeho taktiky, ako sa možno brániť.
ISBN 978-80-968854-9-7

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

30 Sociológia. Súčasná spoločnosť. Demografia

Dlhodobá vízia rozvoja slovenskej spoločnosti
Bratislava, Ekonomický ústav SAV, Veda 2008. 1. vyd. 274 s. Viaz.
Smerovanie SR, vízie rozvoja spoločnosti.
ISBN 978-80-7144-168-7,
ISBN 978-80-224-1050-2

301 Národnostná politika. Národnostné menšiny

Rusínska kultúra a školstvo po roku 1989. Zost. A. Plišková
Prešov, Prešovská univerzita 2008. 1. vyd. 264 s. Brož.
Zborník príspevkov zo stretnutí so stredoškôlkami.
ISBN 978-80-8068-867-7

31 Životné prostredie. Ekológia

Ekologická kríza – príležitosť a(lebo) pohroma? Zost. P. Krchňák
Zvolen, Národné lesnícke centrum 2008. 1. vyd. 194 s. Brož.
Zborník zo sympózia (Zvolen 11. 9. 2008).
ISBN 978-80-8093-073-8

Nebezpečné smery vetra na Slovensku

Zvolen, Národné lesnícke centrum, Lesnícky výskumný ústav 2008. 1. vyd. 81 s. Brož.
Výsledky výskumu.
ISBN 978-80-8093-066-0

33 Ekonomika

OBADI, Saleh Mothana
Globálna ekonomika: nové trendy a analýzy vybraných problémov
Bratislava, Ekonomický ústav SAV 2008. 1. vyd. 187 s. Brož.
Skúmanie vývoja vybraných oblastí svetovej ekonomiky.
ISBN 978-80-7144-169-4

34 Právo. Legislatíva

Benešove dekréty – právne aspekty
Bratislava, ELSA 2008. 1. vyd. 63 s. Brož.
Materiály z diskusie na Právnickej fakulte UK.
ISBN 978-80-968637-5-4

Európsky seminár k Dohovoru o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov. Zost. J. Švoňavský, J. Markušová
Bratislava, Ministerstvo zahraničných vecí SR 2008. 1. vyd. 113 s. Brož.
Materiály zo seminára.
ISBN 978-80-88726-28-9

Vreckový občiansky súdny poriadok
Bratislava, Epos 2008. 1. vyd. 208 s. Brož.
Přehľad platných predpisov.
ISBN 978-80-8057-782-7

36 Sociálna starostlivosť a dobročinnosť. Sociálne poistenie

REPKOVÁ, Kvetoslava
Sociálne programovanie a projektovanie (nielen) v sociálnej práci
Bratislava, Epos 2008. 1. vyd. 78 s. Brož.
Sociálne programy a projektovanie s vybranými dokumentmi v sociálnej oblasti, operačný program a sociálna inklúzia.
ISBN 978-80-8057-781-0

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

Vysokoškolský lesnícky podnik 1958 – 2008. Zost. J. Šulek, Š. Macko
Zvolen, Technická univerzita 2008. 1. vyd. 94 s. Brož.
Lesnícke školstvo a účelové zariadenie na praktickú výučbu poslucháčov.
ISBN 978-80-228-1925-1

39 Etnológia. Mravy a zvyky. Folklor

KRIŽO, Milan
Moje piesne
Zvolen, Podpolianske osvetové stredisko 2008. 1. vyd. 374 s. Viaz.
Zbierka ľudových piesní z obce Hrochot.
ISBN 978-80-85159-75-2

4 JAZYK. JAZYKOVĚDA

40 Lingvistika. Filológia

Pohľady do vývinu slovenského jazyka a ľudovej kultúry. Zost. J. Dorula
Bratislava, Slavistický ústav J. Stanišlava SAV 2008. 1. vyd. 317 s. Brož.
Súbor štúdií.
ISBN 978-80-969992-3-1

42 Slovníky

CHRENKOVÁ, Edita
Maďarsko-slovenský príručný slovník
Bratislava, Talentum 2008. 3. rozš. vyd. 671 s. Viaz.
Slovník obsahuje vyše 34 tisíc hesiel a 54 tisíc lexikálnych jednotiek.
ISBN 978-80-88979-52-4

5 EXAKTNÉ VEDY

52 Astronómia. Geodézia

GARLICK, Mark A.
Atlas vesmíru. Z angl. orig. prel. Štefan Gajdoš
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 128 s. Viaz.
Kompletný atlas vesmíru s množstvom fotografií a aktualizovaných poznatkov vhodný pre čitateľov od 10 rokov.
ISBN 978-80-551-1849-9

57 Botanika. Zoológia

BELLMANN, Heiko
Veľký atlas živočíchov. Z nem. orig. prel. Tomáš Čejka, Jarmila Lešková, Zbyšek Šustek
Bratislava, Ikar 2008. 1. vyd. 205 s. Viaz.
Príručka na spoznávanie fauny – v knihe sú zachytené textom a na fotografiách najznámejšie a najvýznamnejšie živočíchové strednej Európy (vyše 1000 druhov).
ISBN 978-80-551-1879-6

6 APLIKOVANÉ VEDY

61 Medicína

LANGEN, Dietrich
Spríevodca hypnózou v medicíne. Z nem. orig. prel. J. Hašto
Trenčín, Vydavateľstvo F 2009. 1. vyd. 115 s. Brož.
Úvod do lekárskej praxe.
ISBN 978-80-88952-52-7

TÓTH, Karol
Právo a zdravotníctvo

Bratislava, Herba 2008. 1. vyd. 388 s. Brož.
Publikácia pre všetkých zdravotníckych pracovníkov.
ISBN 978-80-89171-57-6

611 Populárna medicína

KÓPPL, Jozef
Prvá pomoc
Bratislava, Epos 2008. 1. vyd. 143 s. Brož.
Zásady prvej pomoci.
ISBN 978-80-8057-779-7

MÜLLER-BURZLER, Henning
Príručka pre alergikov. Z nem. orig. prel. Rastislav Halamiček
Bratislava, Noxi 2008. 1. vyd. 174 s. Viaz.
Kniha praktických návodov na úspešné liečenie alergických ochorení, ako sú neurodermitída, žihľavka, kontaktné alergie, astma, senná nádcha, hyperaktivita, vaginálne problémy, huchanie v ušiach atď.
ISBN 978-80-89179-85-5

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

Učenie sa kognitívno-behaviorálnej terapie. Zost. M. Vojtová
Trenčín, Vydavateľstvo F 2008. 1. vyd. 319 s. Brož.
Príručka.
ISBN 978-80-88952-53-4

631 Lesníctvo. Poľnohospodárstvo. Poľovníctvo. Rybárstvo. Domáce zvieratá

ZACHARA, František
Využitie poľnohospodárskej biomasy na energetické účely
Rovinka, Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky 2008. 1. vyd. 54 s. Brož.
Informačný materiál pre tých, čo chcú využívať biomasu.
ISBN 978-80-970075-8-4

Zelená správa
Bratislava, Ministerstvo pôdohospodárstva SR 2008. 1. vyd. 168 s. Brož.
Správa o lesnom hospodárstve SR 2008.
ISBN 978-80-8093-064-6

64 Praktický život

PAPE, Detlef – SCHWARZ, Rudolf – HESSMANNOVÁ, Gabriele – TRUNZ-CARLISI, Elmar – GILLESSEN, Helmut
Chudnutie v spánku – recepty. Z nem. orig. prel. Christina Tináková
Bratislava, Ikar 2008. 1. vyd. 144 s. Flexi
Súbor receptov uplatňujúcich revolučnú metódu chudnutia – 150 receptov podľa inzulínovo-delenej stravy.
ISBN 978-80-551-1853-6

67 Marketing. Manažment

KUDZBELOVÁ, Adriana – KUDZBEL, Marek
Rozhovory o úspechu 2008
Bratislava, Marada Capital Services 2009. 1. vyd. 175 s. Viaz.
Pohľad úspešných manažérov a podnikateľov na fenomén úspechu.
ISBN 978-80-970079-0-4

68 Štatistika. Informatika. Elektronika

KUBANOVÁ, Jana
Statistické metódy pro ekonomickou a technickou praxi
Bratislava, Statis 2008. 3. vyd. 247 s. Viaz.
Súborná monografia.
ISBN 978-80-85659-47-4

RANKOV, Pavol – VALČEK, Peter
Čítanie 2008
Bratislava, Literárne informačné centrum 2008. 1. vyd. 80 s. Brož.
Výskum súčasného stavu a úrovne čítania v SR. Štatistický výstup z výskumu čítania na reprezentatívnej vzorke 1500 respondentov (od 15 rokov) uskutočnený v roku 2008 v spolupráci s Kabinetom výskumu kultúry Národného osvetového centra.
ISBN 978-80-89222-61-2

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

70 Teória a dejiny umenia. Všeobecnosti

FLETCHEROVÁ, Joann
Staroveký Egypt. Z angl. orig. prel. Anna Rácová
Bratislava, Ikar 2008. 1. vyd. 144 s. Viaz.
Všeobecná publikácia o umení starovekého Egypta zachytáva textom a fotografiami pyramídy, chrámy, nástenné malby, sochy i šperky.
ISBN 978-80-551-1875-8

73 Maliarstvo. Grafika

KUDLIČKA, Ján – KUNIAK, Juraj
Mystérium krajiny / Mystery of Landscape. Zo slov. orig. prel. John Minahane
Liptovský Mikuláš, Liptovská galéria P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši 2008. 1. vyd. 319 s. Viaz.
Reprezentatívna monografia výtvarného diela Jána Kudličku s umeleckosejsticckými textami Juraja Kuniaka.
ISBN 978-80-85706-44-4

75 Užité umenie. Dekoratívne umenie. Design

POLSTER, Bernd – MEYER, Olaf
Lexikon moderního designu. Z nem. orig. prel. do češtiny Jana Novotná
Praha, Nakladatelství Slovart 2008. 1. vyd. 539 s. Brož.
Komplexná encyklopédia medzinárodného produktového dizajnu 20. a 21. storočia.
ISBN 978-80-7391-080-8

77 Fotografia. Kinematografia. Audiovizia

KÁLLAY, Karol – GAVENDA, Marián – DUDÁŠ, Miloš
Chrám / Churches. Zo slov. orig. prel. Radomír Hrivňák
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 175 s. Viaz.
Dvojazyčná (slovensko-anglická) reprezentatívna a umelecky pôsobivá publikácia venovaná dreveným kostolom na Slovensku.
ISBN 978-80-551-1647-1

79 Šport. Voľný čas

Ako zvieratka hovoria
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2008. 1. vyd. Nestr. Brož.
Maľovanky s 32 samolepkami zvieratiek.
ISBN 978-80-10-01572-6

Břm! Břm!
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2008. 1. vyd. Nestr. Brož.
Maľovanky pre deti od 2 rokov s témami motorových vozidiel.
ISBN 978-80-10-01570-2

Dinosaur
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2008. 1. vyd. Nestr. Brož.
Maľovanky pre deti od 2 rokov s predkreslenými dinosaurami.
ISBN 978-80-10-01569-6

Ukryté obrázky
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2008. 1. vyd. Nestr. Brož.
Maľovanky pre deti od 2 rokov na precvičenie rôznych tvarov.
ISBN 978-80-10-01571-9

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

Ján Ihnát – výber z diela. Zost. M. Socha
Prešov, Štátna vedecká knižnica Prešov 2008. 1. vyd. 139 s. Viaz.
Výber z rukopisnej pozostalosti pri naša ukážky z literárnej tvorby hanušovského rodáka J. Ihnáta.
ISBN 978-80-85734-72-0

Anotácie

SURŽIN, Pavol
Spln duše. Zost. Peter Milčák. Doslov Peter Milčák
 Levoča, Modrý Peter 2008. 1. vyd. 187 s. Viaz.
 Kniha obsahuje výber z nasledujúcich zbierok autora (1939-1992): Už stúpa prach (1965), Spi, krásna Verona (1968), V ťahu hrobov (1969), Šašo v prstoch lásky (1973), Pokiaľ ma má život (1980), Perie a skaly (1989), Pamäti z kameňolomu (1992) spolu s básňami z uceleného rukopisu Spln duše a s ďalšími rukopisnými básňami.

ISBN 978-80-85515-85-5

VALCEROVÁ, Anna
Letný sneh. Doslov Ján Zambor
 Košice, Vydavateľstvo PECTUS 2008. 1. vyd. 138 s. Viaz.
 Súbor troch básnických kníh poetky, prekladateľky a literárnej vedkyne (nar. 1948): Vo vyhni (1978), Orešinka (1991) a aktuálna básnická zbierka Letný sneh.

ISBN 978-80-969793-6-3

81 Poézia

KOSCELANSKÝ, Michal
Hviezdy neklamú
 Žilina, Krajské kultúrne stredisko v Žiline 2008. 1. vyd. 34 s. Brož.
 Básnická prvotina autora.

ISBN 978-80-85161-56-4

ŽIARISLAV
Piesňoslová
 Kokava n. Rimavicou, Diva 2008. 1. vyd. 141 s. Brož.
 Vyše 100 autorových nahratých i nenahratých piesní spolu s 80 fotografiami – texty vychádzajú z túžby autora po oživení pôvodnej slovenskej a slovenskej kultúry, D. Hevier ich označil za jeden z najlepších projektov poézie u nás.

ISBN 978-80-970047-5-0

83 Román. Novely. Poviedky

AMIRREZVANI, Anita
Krv kvetov. Z angl. orig. prel. Eva Zaťková
 Bratislava, Noxi 2008. 1. vyd. 335 s. Viaz.
 Historicko-lúboštný román z Perzie 17. storočia o odvážnej hrdinke – návrháre prekrásnych kobercov.

ISBN 978-80-89179-70-1

BECKETT, Simon
Chémia smrti. Z angl. orig. prel. Zdenka Buntová
 Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 302 s. Viaz.
 Románový debut mladého britského žurnalistu, ktorý bol preložený do 22 jazykov – ide o kriminálny triler zachytávajúci vyšetrovanie brutálnych vražd.

ISBN 978-80-551-1824-6

CARRINGTON, Ashley
Valerie. Dedička plantáží. Prvý diel. Z nem. orig. prel. Ján Zaťko
 Bratislava, Noxi 2008. 1. vyd. 239 s. Viaz.
 Prvý diel dobrodružnej románovej ságy z čias občianskej vojny Juhu proti Severu o mladej Valerie, ktorá zdedí majetok Cotton Fields, usadlosť a rozľahlé bavlníkové plantáže, no najatý vrah ju unesie a predá do otroctva.

ISBN 978-80-89179-72-5

CARRINGTON, Ashley
Valerie. Majiteľka plantáží. Druhý diel. Z nem. orig. prel. Ján Zaťko
 Bratislava, Noxi 2008. 1. vyd. 224 s. Viaz.
 Druhý diel dobrodružnej románovej ságy z čias občianskej vojny Juhu proti Severu o mladej Valerie, ktorá sa vymaní z otroctva a chce sa pomstiť všetkým nepriateľom a získať zdedený majetok Cotton Fields, usadlosť a rozľahlé bavlníkové plantáže.

ISBN 978-80-89179-89-3

GARWOODOVÁ, Julie
Tajomná princezná. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
 Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 328 s. Viaz.

Historicko-milostný román o krásavici Christine a šľachticovi Lyonovi.

ISBN 978-80-551-1881-9

GRISHAM, John
Odvolanie. Z angl. orig. prel. Alena Redlingerová
 Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 327 s. Viaz.
 Triler z prostredia súdov a politiky o nelegálnej skládke odpadu a jej súvisi s výskytom rakoviny.

ISBN 978-80-551-1828-4

JACO, Christian
Pomsta bohov. Uctievačka božstiev. Z franc. orig. prel. Zora Sadloňová
 Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 280 s. Viaz.
 Druhý diel trilera Pomsta bohov z prostredia starovekého Egypta od svetoznámeho spisovateľa, egyptológa a archeológa.

ISBN 978-80-551-1856-7

ŠE, Lao
Rikšiar. Z čín. orig. prel. GÁLIK, Marián
 Bratislava, Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT 2009. 3. vyd., vo vyd. Marenčin PT 1. vyd. 238 s. Viaz.
 Nové vydanie (pôvodné vydanie vyšlo roku 1936) klasického diela modernej čínskej literatúry jedného z najvýznamnejších čínskych spisovateľov (1899-1966) – román o rikšiarovi Sian-govi a jeho tragickom osude v Pekingu.

ISBN 978-80-89218-95-0

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

KRAUSOVÁ, Nora
Svet, v ktorom žijeme. Úvod Roman Michelko
 Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2008. 1. vyd. 283 s. Brož.
 Titul zahŕňa publicistické články autorky, literárnej vedkyne a prekladateľky (nar. 1920), z rokov 1990-2006 uverejnené v Literárnom týždenníku.

ISBN 978-80-8061-334-1

86 Literatúra pre deti a mládež

GULDAN, Peter
Bambulkine dobrodružstvá. Foto Ľuboš Zaťka, archív autora
 Bratislava, Noxi 2008. 1. vyd. 201 s. Viaz.
 Kniha, ktorá vznikla z legendárneho večerníkového televízneho rozprávkového seriálu a obsahuje 30 príbehov s fotografiami Bambulky a deda Jozeľa.

ISBN 978-80-89179-86-2

NIENACKI, Zbigniew
Pán Tragáčik a Winnetou. Z poľ. orig. prel. Peter Čačko
 Bratislava, Ikar 2008. 1. vyd. 312 s. Viaz.
 Ďalší napínavý príbeh o Tragáčikovi, kunsthistorikovi a detektívovi, ktorý sa zoznámí s umelcom prezývaným Winnetou a venujú sa najmä ochrane prírody.

ISBN 978-80-551-1800-0

SOLČANSKÁ, Martina
Počkám tu na teba
 Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 200 s. Viaz.
 Tretí románový príbeh spisovateľky mladej generácie (nar. 1981) o pubertiačkach Mirke a Peti.

ISBN 978-80-551-1870-3

ŠIMULČÍKOVÁ, Jana
Už dočiahnem na kľučku. Ilust. Ľuboslav Paľo
 Bratislava, Buvik 2008. 1. vyd. 55 s. Viaz.
 Zbierka zábavno-poučných básní s rôznou tematikou pre deti od 5 rokov.

ISBN 978-80-89028-87-0

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

91 Zemepis. Turistika. Cestovanie

Sprievodca zvolenskou prírodou
 Zvolen, Karpatské ochrannárske zdru-

ženie altruistov 2008. 1. vyd. 92 s. Brož.

Osem trás vychádzok v prírode.

ISBN 978-80-970054-2-9

92 Biografie. Rodokmene

BARTLOVÁ, Alena – THURZO, Ivan
Slovenský Perikles. Úvod Roman Michelko, Jozef Škultéty
 Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2008. 1. vyd. 248 s. Brož.
 Dve spojené monografie o živote a pôsobení prvého slovenského predsedu vlády ČSR Milanovi Hodžovi (1878-1944): prvú napísal I. Thurzo ešte v 30. rokoch 20. storočia, no nevyšla – rukopis doplnila a obohatila o ďalšie fakty historička A. Bartlová.

ISBN 978-80-8061-329-7

KOLLÁROVÁ, Zuzana
Samuel Weber
 Spišská Belá, JADRO 2008. 1. vyd. 119 s. Viaz.
 Biografia k storočníci belianskeho činiteľa S. Webera.

ISBN 978-80-969622-9-7

PAJTINKA, Ľubomír
Rozhovory s profesorom Zelinom alebo v suteréne bytia. Foto Miron Zelina
 Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2008. 1. vyd. 176 s. + príloha fotografií. Viaz.
 Rozhovory o živote a profesii nášho popredného profesora v oblasti pedagogiky a psychológie.

ISBN 978-80-10-01307-4

94 Dejiny sveta. Dejiny Európy

ADAMOVIČ, Ales – GRANIN, Daniil
Leningradská blokáda. Z angl. orig. prel. Alojz Keníž
 Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 221 s. + príloha fotografií. Viaz.
 Súbor denníkových zápiskov ľudí, ktorí priamo prežili blokádu Leningradu počas 2. svetovej vojny.

ISBN 978-80-551-1825-3

96 Dejiny Slovenska a Česka

ČECHOVÁ, Františka
Tragédia pezinských Židov v pamäti obyvateľov mesta
 Pezinok, Mestský úrad 2008. 1. vyd. 124 s. Brož.
 Spomienky na udalosti pred 70. rokov na tragédiu miestnych obyvateľov, Židov.

ISBN 978-80-970072-8-7

Skalica 1918. Zost. J. Buchta
 Skalica, Záhorské múzeum 2008. 1. vyd. Nestr. Brož.
 Spomienky na príchod a pôsobenie dočasnej vlády pre Slovensko.

ISBN 978-80-85446-57-9

97 Dejiny slovenských regiónov a miest

ALBERTY, Július
Podbrezová
 Slovenská Lupča, Tristar Magic 2008. 1. vyd. 275 s. Viaz.
 Monografia mesta.

ISBN 978-80-969999-1-0

Dejiny Velkej Lomnice. Zost. V. Labuda, M. Šmálik
 Veľká Lomnica, VL – GRAFIK 2008. 1. vyd. 484 s. Viaz.
 Dejiny a súčasnosť obce.

ISBN 978-80-970053-0-6

JURYČKIV, Štefan – BRINDOVÁ, Helena
Chmeľová – ľudia, roky, udalosti
 Chmeľová, Spolok DUJAVA 2008. 1. vyd. 304 s. Brož.
 Publikácia o dejinách obce k 595. výročiu prvej písomnej zmienky.

ISBN 978-80-969650-2-1

992 Historické dokumenty. Archívy. Múzeá

MIŠKOLCZY, Mirosław
Sila, ktorá zmení svet
 Nitra, M. Miškolczy 2009. 1. vyd. 178 s. Viaz.

Súbor autorových úvah.
 ISBN 978-80-969995-3-8

NOVÁK, Jozef
Pečate miest a obcí na Slovensku. I. zväzok A – M
 Bratislava, Filozofická fakulta UK 2008. 1. vyd. 720 s. Viaz.
 Prvá časť prehľadu o pečatiach miest a obcí.

ISBN 978-80-89236-49-7

Skvosty z depozitára Tribečského múzea v Topoľčanoch
 Topoľčany, Tribečské múzeum 2008. 1. vyd. Nestr. Brož.
 Ukážky zo zbierok múzea.

ISBN 978-80-970035-7-9

VÍTEK, Peter
Erby miest a obcí Liptova
 Liptovský Mikuláš, TRANOSCIOUS 2008. 2. vyd. 114 s. Viaz.
 Kniha prináša v abecednom poradí názov obce či mesta, rok prvej písomnej zmienky, jazykový pôvod, odtlačky pečiatok a pod.

ISBN 978-80-7140-294-7

993 Rozličné fakty. Aktuality

Metamorfózy kultúry. Zost. S. Řeháková
 Žilina, Krajské kultúrne stredisko v Žiline 2008. 1. vyd. 39 s. Brož.
 Jubilejná brožúra k 55. výročiu vzniku strediska.

ISBN 978-80-85161-55-7

SCHIFFMAN, Stephan
Techniky úspešného telefonovania
 Bratislava, TYMPANON 2008. 4. vyd. 148 s. Viaz.
 Praktická príručka.

ISBN 978-80-969385-6-8

20. ročník súťaže Európskej komisie pre mladých vedcov – EUCYS v Slovenskej republike. Zost. J. Šípoš, L. Majerníková
 Bratislava, Občianske združenie Mladí vedci Slovenska 2008. 1. vyd. 31 s. Brož.
 Informačný materiál o 20. ročníku EUCYS.

ISBN 978-80-969956-0-8

Adresár vydavateľstiev z Kníh v predaji

Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, Jelenia 6, 811 05 Bratislava 1, tel./fax 02/5262 3751, e-mail: marencin@nextra.sk

Bens, 082 12 Kapušany 184, tel./fax 051/7941 439

Buvik, P. O. Box 18, 814 99 Bratislava 1, tel. 02/5441 6092

BYZANT, s. r. o., Moyzesova 40 040 01 Košice

Didaktis, Hýrošova 4, 811 04 Bratislava, tel. 02/5465 2531

Diva, Kokávka 14, 985 05 Kokava nad Rimavicou, tel. 0907 704 868, e-mail: diva@ved.sk

Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 811 05 Bratislava

ELSA, Európske združenie študentov práva, Šafárikovo námestie 6, 818 05 Bratislava 16, tel. 02/59 24 41 79, fax 02/59 24 44 01

Epos, Pečníanska 6, 851 03 Bratislava, tel. 02/6241 2357, 044/4321 016 (Ružomberok), fax 02/6241 2357, e-mail: epos@epos.sk

Filozofická fakulta UK, Gondova 2, 818 01 Bratislava, tel. 02/59 33 91 11, fax 02/59 33 94 96

Filozofický ústav SAV, Klemensova 19, 813 06 Bratislava, tel. 02/5292 6444

Herba, Švabinského 4a, P. O. Box 53, 851 01 Bratislava, tel./fax 02/5477 6683, e-mail: herba@centrum.sk

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

IRIS, P. O. Box 16, 820 13 Bratislava 213, tel./fax 02/4564 4121-3, e-mail: stefanko.iris@stonline.sk

JADRO, Severná 2, 060 01 Kežmarok, tel. 0915 805 020, 0903 819 223, e-mail: dtpjadro@dtpjadro.sk

Karpatské ochrannárske združenie altruistov, KOZA, Švermova 5, 911 01 Trenčín

Krajské kultúrne stredisko, Horný val 20, 011 82 Žilina, tel. 041/562 19 42, e-mail: ros@vuczilina.sk

Lesnícky výskumný ústav, T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen, tel. 045/532 03 16, fax 045/531 41 92, e-mail: poboxzv@fris.sk

Liptovská galéria P. M. Bohúňa, Tranovského 3, 031 01 Liptovský Mikuláš, tel./fax 044/551 40 32, e-mail: gpmb@vuczilina.sk

Literárne informačné centrum, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava, tel. 02/5292 0271, fax 02/5296 4567, e-mail: distribution@litcentrum.sk

Marada Capital Services, Marie C. Sklodovskej 1512/13, 851 00 Bratislava, tel./fax 02/6593 6474

Mestský úrad, Radničné nám. 7, 902 01 Pezinok, tel. 033/6901 101, fax 033/6412 303

Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Dobrovičova 12, 811 09 Bratislava, tel. 02/5926 6111

Ministerstvo zahraničných vecí SR, Hlboká 2, 833 36 Bratislava, tel. 02/5978 1111, e-mail: infopublic@foreign.gov.sk

Modrý Peter, Francisciho 30, 054 01 Levoča, tel. 053/4513 321

Národné lesnícke centrum, T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen, tel. 045/532 03 16, fax 045/531 41 92, e-mail: nlc@nlcsk.org

Noxi, Justičná 11, 831 04 Bratislava, tel. 02/5556 5402, e-mail: noxi@slovanet.sk

Občianske združenie Mladí vedci Slovenska, Saratovská 26/A-218, 841 02 Bratislava, tel. 0907 314 352, e-mail: eucontest@eucontest.sk

Per Immaculatam, Veľký Lapáš 171, 951 02

Podpolianske osvetové stredisko, Bystrický rad č. 1, 960 26 Zvolen, tel. 045/533 16 59, fax 045/532 49 43, e-mail: osvetazvolen@osvetazvolen.sk

Prešovská univerzita, Nám. Legionárov 3, 080 01 Prešov, tel. 051/7733 106

Slavistický ústav J. Stanislava SAV, Dúbravská cesta 9, 813 64 Bratislava, tel./fax 02/5920 9411, e-mail: helena.bujnova@savba.sk

SPN – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk

Spoločnosť Božieho slova, Kalvária 3, 949 01 Nitra, tel. 037/7722 183-6, fax 037/7722 347, e-mail: svd.dom@svd.sk

Statis, Starhradská 12, 851 05 Bratislava, tel./fax 02/6381 2565, e-mail: chajdiak@statis.biz

Štátna vedecká knižnica Prešov, Hlavná 99, 081 37 Prešov, tel. 051/7723 315

Talentum, Kúpeľná 2, 932 01 Veľký Meder, tel./fax 031/5552 332

Technická univerzita, T. G. Masaryka 2117/24, 960 53 Zvolen, tel. 045/5206 111, fax 045/5330 027

Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky, 900 41 Rovinka, tel. 02/459 80 283, fax 02/459 80 524, e-mail: sktc_106@sktc-106.sk

TRANOSCIOUS, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš, tel./fax 044/552 30 70, e-mail: mail@tranoscius.sk

Tribečské múzeum, Krušovská 291, 955 01 Topoľčany, tel. 038/5323 253, e-mail: office@tribeckemuzeum.sk

Tristar Magic, Záhradná 991/47, 976 13 Slovenská Lupča

TYMPANON, Nám. SNP 14, 811 06 Bratislava

Univerzitná knižnica, Michalská 1, 814 17 Bratislava, tel. 02/59 804 222, fax 02/54 434 246, e-mail: ukb@ulib.sk

Veda, vydavateľstvo SAV, Bradáčova 7, 852 86 Bratislava, tel. 02/5477 4253, 02/5245 0153 (redakcia), fax 02/5477 2682, 02/5245 0153 (redakcia), e-mail: veda@centrum.sk

VivIT, Hviezdoslavova 18 – Lýceum, 060 01 Kežmarok, tel./fax 052/4525 361, e-mail: vivit@sinet.sk

VL – GRAFIK, Farská 32, 059 92 Huncovc

Vydavateľstvo F, Pod Brezinou 84, 911 01 Trenčín, tel./fax 032/7440 972, e-mail: vydavatelstvof@post.sk

Vydavateľstvo PECTUS, Starozagorská 7, 040 23 Košice, tel. 0907 287 843, e-mail: pectus@pectus.sk

Prekladová literatúra

Ken Follett: Medzi levmi

Bratislava, Ikar 2008
Preklad Dana Brenčíčová

Ken Follett (1949), rodák z waleského Cardiffu, upozornil na svoj talent roku 1978 vydaním špiónážneho trileru *Oko ihly* (*Eye of the Needle*), ktorý bol o tri roky úspešne sfilmovaný. Odvtedy zásobuje pulty kníhkupectiev bestsellermi, medzi ktoré nepochybne patrí aj triler *Medzi levmi*. Na Slovensku vyšli jeho knihy *Tretie dvojča* (Slovenský spisovateľ 2001) a *Kavky* (Ikar 2004).

Bývalý veterán vietnamskej vojny Ellis Thaler pôsobí v službách CIA. Jeho misia v Paríži sa blíži k úspešnému záveru. Po jej skončení požiada o ruku svoju priateľku Jane, ale tá po odhalení jeho skutočnej identity ukončí ich vzťah a rozhodne sa pre „konkurenčnú“ ponuku francúzskeho lekára Jean-Pierra. Nasleduje ho do Afganistanu, aby spoločne ošetrovali miestnych partizánov bojujúcich proti ruským okupantom. Situáciu vo vojnu zmieňanej krajine pozorne monitoruje aj Washington a vysielá tam Ellisa. Osud tak opäť spojí cesty hrdinov zmietaných vášňami.

Ellisovu úlohou je zjednotiť súperiace kmene a frakcie, dosiahnuť dohodu s Washingtonom a zabezpečiť dodávky zbraní. Na opačnej strane stojí jeho sok v boji aj v láske – Jean-Pierre. Jeho presvedčenie je „červené“ a v snahe očistiť meno svojho otca, komunistu a člena protifašistického odboja, neváha zradiť nielen svoje poslanie, ale aj milovanú manželku Jane a ich dcérku Chantal.

Follett napísal tento príbeh ešte počas ruskej okupácie Afganistanu a už vtedy ústami svojej hrdinky Jane predpovedal nástup Talibanu. Prostredníctvom svojho rozprávania objasňuje motív a pozadie konfliktu, metódy partizánskeho boja a opisuje život jednoduchých Afgancov. V kvalitnom príbehu majstrovsky skombinoval fakty a fikciu a vďaka rozprávačskému talentu posunul *Medzi levmi* do prvej ligy žánru trileru.

Keith Donohue: Ukradnuté dieťa

Bratislava, Ikar 2008
Preklad Otakar Kořínek

Podhodenci alebo rarachovia sú bytosti s nadprirodzenými schopnosťami. Ich jedinou snahou je vytipovať vhodné dieťa, dokonale spoznať jeho rodinu, osvojiť si jej zvyky, vo vhodnom okamihu ho uniesť, získať jeho podobu a nahradiť jeho miesto v rodine. Nič netušiaci obeť sa stáva po uvítacom obraze členom skupiny rarachov, získava ich nadprirodzené schopnosti a musí čakať na svoju príležitosť získať novú rodinu. Takto to v svete rarachov funguje od nepamäti, avšak s postupujúcim vplyvom civilizácie sú ich možnosti krádeží detí čoraz obmedzenejšie. Svoj život vo voľnej prírode podľa striktno určených pravidiel musia prispôbovať zmeneným podmienkam, ich rady rednú a postupne smerujú k zániku.

Henrymu Dayovi v jeho sedemročnej hlavičke ani na um neprišlo, že by jeho trucovanie a útek z rodičovskej farmy do neďalekého lesa, mohli byť definitívnu stratou rodiny a vlastne všetkého. Avšak stalo sa, rarachovia si ho vystríhli.

Donohue zvolil rozprávanie v prvej osobe, pričom v pravidelnom rytme obmieňa po kapitolách rozprávačov. Jedným je Henry Day premenovaný vo svete rarachov na Anidaya, druhým je podhodeneň, ktorý nadobudol Henryho identitu, rodinu a vlastne celý jeho život. V smutnom a ponornom príbehu obaja hrdinovia ťapajú v pochybnostiach o vlastnej existencii a strachujú sa o budúcnosť.

Ich osudy sa voľne prelínajú, Aniday sa snaží začleniť do divokého spoločenstva a nájsť svoju pôvodnú rodinu. Jeho život vo voľnej prírode je drsnejší než život Robinsona, ale pomocnú ruku mu podávajú novozískaní priatelia a dokonca sa zdá, že medzi ním a členkou skupiny Škvrou začína fungovať viac ako priateľský cit. „Nový“ Henry Day nesmie za žiadnu cenu prezradiť svoju pravú identitu, avšak pociťuje silné nutkanie odhaliť svoj skutočný pôvod siahajúci k nemeckým emigrantom hľadajúcim šťastie v Amerike. Talentovanému hudobníkovi sa aj cez hudbu napokon podarí nájsť svoju cestu k okolitému svetu a definitívne sa vymaniť z klatby minulosti.

Keitha Donohuea (1960), rodáka z amerického Pittsburgu, inšpirovala k napísaniu prvotiny *Ukradnuté dieťa* rovnomenná báseň írského básnika Williama Butlera Yeatsa. Popiera, že by aj on bol podhodencem, je pyšný na svoje írské korene a priznáva absenciu hudobného sluchu. Rozhodne mu však nechýba dar rozprávačského umenia – *Ukradnuté dieťa* si určite získa čitateľov a budú sa tešiť na jeho ďalšiu knihu *The Angel of Destruction*, ktorá by mala uzrieť svetlo sveta v marci.

Vladimír Radosa

Ursula K. Le Guin:

Kroniky západného pobrežia. Sily

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008
Preklad Katarína Varsíková
Verše prebásnil Ján Gavura

Jednotlivé časti trilógie *Kroniky západného pobrežia* svetoznámej americkej autorky sci-fi a fantasy žánru Ursuly K. Le Guin *Dary*, *Hlasy*, *Sily* ponúka, podobne ako jej niektoré predchádzajúce diela, Vydavateľstvo Slovart. Prijemným prekvapením bol pre mňa najmä záverečný diel *Sily* v kultivovanom preklade Kataríny Varsíkovej. Autorka totiž rozvíja príbeh, v ktorom sa za kľúčovým slovom „sila“ skrýva hneď viacero významov. Rozprávač a zároveň protagonistka knihy je dospievajúci chlapec Gavir. So sestrou ich ako deti uniesli. Vyrastajú ako otroci a on v sebe tají silu – nahliadnuť občas do budúcnosti. Rodina jeho pánov mu poskytne vzdelanie, aby sa mohol stať učiteľom ich detí. A tak mu umožňuje poznávať silu slova, silu poézie a silu vzdelania ako takého. Ale do jeho zdanlivo jednoduchého a pokojného života zasiahne tragédia a Gavir uteká do neznáma, aby v krutých skúškach spoznal a pochopil silu sebaoznania a sebaovládania, silu túžby po slobode, ale aj silu priateľstva, porozumenia a ľudskosti.

Knihy Ursuly K. Le Guin sa vyznačujú pútavým rozprávaním, ale aj pekným jazykom a veľkou dávkou poézie v doslovnom i prenesenom zmysle. Podtext románu *Sily* navyše viac ako príbeh žánru fantasy a tradičný boj dobra a zla zdôrazňuje dôležitosť pohľadu do duše mladého človeka a jeho hľadanie samého seba.

Elena Ťapajová

John Burrows: Klasická hudba
Veľký ilustrovaný poradca

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008

Preklad Otakar Kořínek, Dagmar Šajtyová

Pre tých, ktorí by radi spoznali hlavné teoretické a historické tajomstvá klasickej hudby, vyšiel vo Vydavateľstve Slovart v edícii Veľký ilustrovaný poradca titul *Klasická hudba*.

Po úvode osvetľujúcom základné pojmy, východiská a zložky hudby (vychádzajúce z výšky tónu a rytmu), predstavujú zloženie klasickeho orchestra a jednotlivé hudobné nástroje staršieho i súčasného typu, ich špecifiká, prostredníctvom fotografií ich vzhľad, spôsoby interpretácie a hudobné formy klasickej hudby (sólový recitál, symfonický koncert, jeho vývoj, najvýznamnejšie koncertné sály sveta, pojmy modernej a dobovej interpretácie, vývoj nahrávacej techniky atď). Po úvodných stranách, ktoré uvedú čitateľa do slovníka a obsahu pojmov klasickej (vážnej) hudby, nasleduje 11 kapitol. Sú venované stredovekej hudbe a renesancii (r. 1000 – 1600), baroku (r. 1600-1750), klasicizmu (r. 1750-1820), romantizmu (r. 1820-1920), romantickej opere (r. 1810-1920), národným školám Európy (r. 1830-1950), modernej hudbe (od r. 1900) a tiež slovenskej hudbe (čo je „všimné“ za slovenské vydanie knihy). Andrej Šuba, muzikológ, hudobný publicista – šéfredaktor Hudobného života v „slovenskej kapitole“ stručne načrtáva obdobie od stredoveku po hudobnú súčasnosť Slovenska v tom najabstrahovanejšom rozsahu (ako mu umožnil vydavateľ – vzhľadom na ostatné národné hudby a jej osobnosti).

Knihy je z vydavateľstva Dorling Kindersley, jej hlavným editorom je John Burrows (v spolupráci s Charlesom Wiffenom a ďalšími trinástimi spoluautormi), organizátor mnohých koncertov významných osobností zábavnej i opernej hudby 20. storočia (L. Pavarotti,

L. Bernstein, Y. Menuhin, A. Previn, F. Sinatra, M. Davis a i.), hudobného festivalu Capital Radio Music Festival (a i.) a čestný člen Royal College od Music. Je logické, že podobná publikácia (má vyše 500 strán, v nich veľa prehľadných tabuliek, farebných a čiernobielych obrazových dokumentov, hudobných ukážok, slovník hudobných pojmov, registre skladateľov a diel) sa pripravuje dlhé roky. Sotva však iba cez jednu knihu prenikne do podstaty samotnej hudby: t. j. do jej duše, hĺbky, špecifik v každej etape vývoja, individuálneho poslucháčskeho dojmu, čo je i vecou etického a estetického vybavenia človeka, jeho výchovy i častého kontaktu s umením. Hudba má však prepojenia aj s ostatnými oblasťami poznania. Suma poznatkov ukrytá aj v tejto knihe je však úvodom i doplnkom zážitkového sveta umenia: na druhej strane tiež jeho predpokladom... Všetko závisí od špecifik osobnosti.

Pre milovníkov krásnej knihy je *Klasická hudba* však vzácnym úlovkom aj bez ohľadu na obsah. Je totiž sama osebe nádherná: skvostne ilustrovaná, na kvalitnom papieri, graficky dôkladne premyslená a (i vďaka tomu) priam nabitá informáciami, ukrytými v podkapitolách, odkazoch, symboloch, značkách a prehľadných tabuľkách. Preklad Otakara Koříneka a Dagmar Šajtyovej bol náročným „orieškom“ pre tisíce odborných pojmov a stovky názvov hudobných diel, ktoré sa tu väčšinou uvádzajú v dvojjazyčnej verzii, t. j. aj v slovenskom preklade. Za odborné posúdenie prekladu je zodpovedná muzikologička Andrea Serečinová, ktorej osobnosť tiež svedčí o serióznom prístupe vydavateľa (Slovartu) k celému titulu.

Terézia Ursínyová

Vasilij Grossman: Život a osud

Bratislava, Ikar 2008, 2. vyd. Preklad Igor Otčenáš

Na epopeji, radikálne nastolujúcej otázku dobra a zla v konkrétnej historickej situácii, prekvapí, že je napísaná bez hnevu a nenávisť. Pritom autor bol dňami osobne zasiahnutý, veď jeho matka zahynula v pogrome na okupovanom území v roku 1941. Echo osobnej tragédie nachádzame vo viacerých motívoch diela: v liste matky internovanej nacistami, i v situácii, keď si bezdetná lekárka k sebe privinie v plynovej komore chlapčeka Davida.

Kresba vlka z rozprávkovej knihy, ktorého tieň sa už blíži k jahňatu, sa mení na ťaživý sen rovnako v pamäti židovského chlapca a nemeckého nacistu. Týmto odvážnym motívom Grossman deklaruje, že ľudia spája podobnosť psychiky a spoločnej knižnej kultúry. Ne potrebuje čitateľovi dopovedať, že rozprávkové postavy v realite ožijú – chlapec zostáva jahňatom, kým nacistu sa mení na vlka (nie na zvieru, ale na údesnú nočnú moru, vraždiacu už tieňom – projekciou obludného vynálezu).

V tejto súvislosti je na mieste podnietiť nápravu v 3. vydaní, ktorého by sa toto dielo malo zaslúžiť dočkať – ak v biblickej alúzii v scéne koncentračného tábora Rachel oplakáva deti, ktorých niet, určite máme počuť hlas v Ráme, a nie v Ríme (s. 333).

Spisovateľ nevidí čierno-bielo, v oboch táboroch zaostreje na obyčajných ľudí. V diele nestoja proti sebe armáda Ivanov proti armáde Fricov, ale Hitler sa podobá Stalinovi – obaja sú rovnako ľahostajní k ľuďom, ktorí pre nich trpia a zomierajú.

Paralely dvoch totalitárnych režimov bijú do očí. Kapitulujúci Paulus prebúdza sympatie úctou k životu svojich vojakov – črta spoločná s plukovníkom Novikovom. Prvého Hitler doslova pochováva vyznamenaniami ženúc jeho armádu na smrť, druhému politický komisár Getmanov síce vyjadri obdiv za víťazstvo bez strát, ale za chrbtom práve preto naňho píše udanie Stalinovi. Novikov nemá na výber: musí bojovať po boku s Neudobnovom, aj keď pri pohľade na jeho ruky vždy rozmýšľa, že sú to tie isté, čo vybili jeho priateľovi pri výsluchu zuby.

Majstrovská je scéna introspekcie, v ktorej vedec Štrum vyplňa dotazník, a v strachu pochybuje o naj-

elementárnejších faktoch svojho života: „Netušil, že sa z roka na rok sústreďí okolo tohto bodu tolko pochmúrnej hrôzy, že zo šiesteho bodu (sociálny pôvod) budú do piateho bodu (národnosť) prechádzať strach, zloba, zúfalstvo, bezvýchodiskovosť a krv, že o niekoľko rokov budú mnohí ľudia vyplňovať tento dotazník s pocitom osudovosti, s akým v uplynulých desaťročiach odpovedali na nasledujúci šiesty bod deti kozáckych dôstojníkov, šľachticov, továrnikov, synovia duchovných.“

Neskôr vidíme toho istého Štruma, s ktorým sme si už zvykli súcitiť, po prejave uznania zhora (ktoré nie je ničím iným než pragmatickým úsilím ťažiť z jeho práce jadrového fyzika v boji politických mocností): „Istý čas po Stalinovom telefonáte sa mu zdalo, že strach z jeho života definitívne zmizol. No ako sa ukázalo, existoval aj naďalej, iba čo sa zmenil z plebejského na veľkopanský – strach sa vozil v aute alebo telefonoval s Kremľom.“

Ale väčšina postáv má elementárnejší, ľahko pochopiteľný strach o svoj život a život svojich blízkych, strach z násilia pri vyšetrovaní, strach z chladom a hladom zabíjajúcich pracovných táborov. Čekistov sen o splynutí slobodného sveta s Gulagom je pre normálnych ľudí šialenstvom, nočnou morou.

Oproti sovietskej duši stavia Grossman dušu ruského národa: „Stalingradské víťazstvo rozhodlo o výsledku vojny, ale mlčanlivý spor medzi víťazným národom a víťazným štátom pokračoval. Od tohto sporu závisel osud človeka a jeho sloboda.“

Taká je tragická suma prvej polovice 20. storočia. Grossmanovi sa podarilo dostať ju do literárnej formy, z ktorej napriek všetkým slepým uličkám dejín presvítá dejinný zmysel. Nádej sa v tomto románe nerodí z víťazstva pri Stalingrade, ale z pravdy, ktorá oslobodzuje.

Škoda, že väzba tejto 700-stranovej knihy sa už pri prvom čítaní rozsypá. Je to však hodnotné a dobre preložené dielo. Preto čitateľovi a predovšetkým knižniciam odporúčam, aby si ho dali zviazať. Grossman pokračuje v tradícii veľkej ruskej prózy a pečať klasiky si nepochybne zaslúži.

Anna A. Hlaváčová

Rozhovor s čínsko-francúzskym spisovateľom Dai SJIEM Vlastným predovšetkým dva jazyky

• Titul románu *V noci, keď nevyšiel mesiac* naznačuje tajomstvo, ktoré sa vinie celým románom...

– Je to prvá veta krátkeho príbehu zapísaného na zvitku, ktorého časť sa stratila. Dlho som aj ja sám poznal iba začiatok a stred tohto príbehu. Dávno som vedel, čo chcem v tomto románe povedať, ale mohol som ho začať písať až vtedy, keď som našiel záver sútry.

• Román sa začína v roku 1978 v pekinskom hoteli, kde sú konzultácie o scenári filmu *Posledný cisár*...

– Vychádzam zo skutočnej udalosti. Podobne ako s niekoľkými inými Číňanmi, aj so mnou neformálne konzultovali o Bertolucciho scenári. Bol som vtedy študentom dejín umenia. Vo svojej knihe si však nekladám za cieľ zrekonštruovať pravdu o Pchujim. Použil som len pravdivý príbeh o jeho prevoze lietadlom do exilu v Japonsku. V záchvate šialenstva vtedy za letu otvoril dvere a vyhodil z lietadla roztrhané kusy umeleckých diel nesmiernej ceny. Potom som si predstavil, že roztrhol a vyhodil aj útržok posvätnéj Buddhovej relikvie. Hodvábny zvitok popísaný znakmi neznámeho mŕtveho jazyka, nepochybne indoeurópskeho. Vymyslel som dialekt tyúmsung, podľa ktorého má meno aj hlavný hrdina, a tak som sa pokúsil odovzdať, preniesť svoje vášnivé zaujatie pre jazyk a najmä svoj sen o dokonalom, ideálnom jazyku spreď akéhokoľvek rozdelenia, o jazyku z doby pred Babylonskou vežou, jazyku raja. Rozvinul som tu nápad, s ktorým sa pohrával už Dante.

• Útržok posvätnéj relikvie, ktorý hrdinovia hľadajú, je fragmentom tajuplného príbehu...

– Použil som príbeh, ktorý mi rozprávali v detstve, poznal som z neho iba začiatok. Buddhizmu je vlastná alegória, rozprávanie vo forme otázok podnecujúcich k meditácii. Dávno som vedel, čo chcem v tomto románe povedať, ale písať som ho mohol začať až vtedy, keď som našiel koniec sútry.

• Váš hrdina sa narodil v roku 1954, to je podľa čínskeho horoskopu rok Koňa. Nie je Tyúmsungovo duchovné hľadanie aj vašim hľadaním?

– Áno. V čase, keď som bol v prevýchovnom tábore, moju rodinu vyhlásili za „nepriateľov ľudu“, kľádol som si vtedy veľa otázok o svete, z ktorého som bol vylúčený. Prešiel som morálnou krízou. Vtedy ma vylúčili aj z propagandistickej úderky. Vzali ma tam, aby som písal texty revolučných piesní, čo ma oslobodilo od ťažkej driny na poliach a ryžoviskách. Moje texty však boli podľa

Dai Sijie (1954) sa narodil v Číne, od roku 1984 žije v Paríži, vo francúzštine vydal tri romány, okrem písania sa venuje aj filmovej réžii. Jeho prvý román *Balzac a malá čínska krajčírôčka* sa hneď po vydaní (vyd. Gallimard 2000) stal svetovým bestsellerom. Tento do značnej miery autobiografický príbeh z čias kultúrnej revolúcie v maoistickej Číne mohol vďaka americkým a francúzskym producentom sfilmovať a jeho rovnomený autorský film zožal úspech na festivale v Cannes aj u širokého publika na celom svete. Vysielal sa už azda vo všetkých televíziách, okrem čínskej. V slovenčine vyšiel vo Vydavateľstve Slovart roku 2002. Druhý román *Diov komplex* (Gallimard 2003) prináša tému stretu dvoch kultúr a získal zaň jednu z najprestížnejších literárnych cien, Prix Femina. Aj tretí román *V noci, keď nevyšiel mesiac* (2007) hovorí o stretávaní kultúr, opäť vzdáva hold literatúre. Jeho rozprávačský plán sa vinie tisícročiami a rozprestiera sa na troch kontinentoch.

nich zlé, a tak ma zbavili funkcie. Nejaký čas som sa túlal po sečuánskom kraji, po mojej rodnej provincii. Pritáhovala ma hora Emei. Je to posvätné miesto posiate chrámami. Viackrát som na túto horu vystúpil. Zakaždým som tam pobudol dva alebo tri dni. Napokon som sa zoznámil s niekoľkými dosť vzdelanými mníchmi, ktorí ma zasnútili do buddhizmu. Toto náboženstvo komunisti zakázali, teda bolo veľmi lákavé. Dnes sa priateľím s významnými čínskymi duchovnými, ale nie som praktizujúcim veriacim.

• Vaša kniha je aj reflexiou o jazyku ako skutočnej vlasti, keďže vy sám ste museli odísť z tej svojej...

– Presne tak. Nedávno som si povedal: mám päťdesiat rokov a na tomto svete vlastným predovšetkým dva jazyky, môj čínsky dialekt a francúzštinu. V mandarínskej čínštine píšem slušne, ale v hovorenej robím toľko chýb ako vo francúzštine. Fascinujú ma volakedajší európski učenici, ktorí prišli do Číny a dokázali hovoriť a písať našim jazykom, hoci vtedy neexistovali ani slovníky. To oni nás dešifrovali. Na fakulte sme čítali ich knihy, aby sme lepšie pochopili niektoré javy našej vlastnej kultúry. Na ich počesť som vytvoril postavu Paula d' Ampère.

Vo svojom prvom románe som chcel ukázať, ako môže kniha človeku zachrániť život, a v tomto románe hovorím, ako by mohol stratený, tajomný jazyk, tyúmsung, ktorý

som si ostatne vymyslel, zmeniť život učenca a ďalších ľudí, ktorí sa oň zaujímajú.

• Možno koniec príbehu chápať ako moralitu o sile dôvery za každých okolností?

– Každý ho môže interpretovať po svojom. Buddhické krátke alegorické príbehy sa nerozprávajú preto, aby nám priniesli jednoznačné posolstvo, ale skôr preto, aby nás podnietili k premýšľaniu, a to nemusí viesť k definitívnemu záveru. Myslím, že buddhizmus nie je iba náboženstvo. Podľa mňa je to predovšetkým spôsob nazerania na svet. V tomto zmysle sa dá povedať, že je to filozofia.

• Ide teda v podstate o buddhistický román?

– Nie celkom. Keď som ho písal, vôbec som na to nemyslel. Chcel som skôr vzdať poctu jazyku. A keďže sa príbeh odohráva v Číne, lebo je to krajina, ktorú poznám najlepšie, zvolil som si buddhistický text. Ale mohol by to byť hocikajaký iný starý text, európsky, kresťanský... Pre mňa je podstatné iné: moje postavy sa nachádzajú medzi dvoma civilizáciami a ja sám dnes patríam medzi takýchto ľudí.

• Aké sú vaše vzťahy s čínskymi úradmi?

– Po úspechu môjho prvého románu vo Francúzsku a predovšetkým v Amerike som zamýšľal vrátiť sa do Číny a publikovať v materinskom jazyku. *Balzac a malá čínska krajčírôčka* bol preložený a doplnený kritickým úvodom. Potom som nakrútil jeho adaptáciu a film bol zakázaný. Avšak stal sa jedným z najpredávanejších DVD na čiernom trhu. Odsúdili ho veľmi prísne kritiky nie preto, že hovorí o kultúrnej revolúcii, ale preto, že hovorí, ako zmenila západná literatúra život jednej Číňanky. Obvinili ma, že som útočil na sebavedomie nášho ľudu. Vtedy som pochopil, že sa nemôžem vrátiť. Občas chodím do Číny, ale žijem vo Francúzsku. Aj *Diov komplex* bol preložený a potom ho cenzúra v Číne zakázala tak ako všetky moje filmy.

Pripravila Beata Panáková

Dai Sijie: V noci, keď nevyšiel mesiac

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2008. Preklad Beata Panáková

Román čínsko-francúzskeho autora Dai Sijie, ktorého diela si získali celosvetové uznanie, je pre slovenského čitateľa vykročením do neznámeho sveta vzdialenej civilizácie, stáročia uzavretej návštevníkom zo Západu. Prostredníctvom francúzskej študentky, ktorá prišla do Pekingu študovať čínštinu, prežíva stret dvoch kultúr. Mnohé z toho, čo sa odohráva v knihe, autor dobre pozná z vlastnej skúsenosti. Neprijateľné zasahovanie do súkromia (u nás dobre známe v trochu inej podobe), neludzské existenčné podmienky pri práci v baniach, ktoré sú zároveň trestaneckým lágrom, prevýchovné tábory pre mladých ľudí z rodín vzdelancov, Maova kultúrna revolúcia, a ako protipól toho všetkého čínska kultúra a história, krásna a múdrost buddhistických sútier, vzdelaní múdri muži, tajomstvá pekinského Zakázaného mesta, vzrušenie z neznámeho, možno nepoznatelného. Prostá zápleтка – hľadanie stratenej druhej časti vzácnej buddhistickéj sútry – poskytla autorovi možnosť blúdiť chvíľu v hĺbinách čínskej histórie, prejsť peripetiami vzťahu francúzskej študentky a mladého

čínskeho predavača zeleniny, precítiť silu synovskej lásky, vylíčiť tragické osudy ľudí, ktorých zmietla kultúrna revolúcia. A nielen to; popritom ešte stíha zamýšľať sa nad krásou a dokonalosťou jazykov, najmä tajomného jazyka tyúmsung, ktorý stál na počiatku čias. Na samom konci knihy príbeh dospeje k vrcholu, mladá žena sa dozvie, ako znie text stratenej druhej polovice sútry. Buddhovo ponaučenie je ako vždy prosté, jasné a očistné. Prináša úľavu a radosť, nielen hľadajúcej, ale aj čitateľovi. Nie je to jednoduché čítanie, zásluhu na tom má hutný text, málokde členený na odstavce. Zasnútené rozprávanie starého čínskeho profesora o technikách tušovej kresby a kaligrafie, v ktorej vynikal posledný čínsky cisár Pchu-i, či opis sporu dvoch stredovekých prekladateľov, predstaviteľov dvoch náboženských smerov, vyžaduje od čítajúceho naozaj sústredený ponor. Výkon prekladateľky Beaty Panákovovej, ktorá preložila i prvý román tohto autora *Balzac a malá čínska krajčírôčka*, si skutočne zaslúži uznanie.

Eva Melichárková

ZO SVETA KNÍH

Barthesov Denník bolesti

Začiatkom februára vyšli vo francúzskom vydavateľstve Seuil pod názvom *Journal de deuil* (Denník bolesti) dosiaľ nepublikované texty francúzskeho literáta, filozofa, esejistu a semiológa, jednej z ústredných postáv štrukturalizmu – Rolanda Barthesa, ktoré napísal po smrti svojej matky. Henriette Barthesová zomrela 25. októbra 1977 vo veku 84 rokov, pre autora *Mytologii* znamenala všetko. Mal len rok, keď stratil otca, a tak si s matkou vytvorili veľmi blízky vzťah. Matka ho sprevádzala životom celých 62 rokov. Texty do denníka začal písať hneď na druhý deň po jej smrti a pokračoval až do 15. septembra 1979, teda len niekoľko mesiacov pred svojím tragickým skonom pri autonehode 25. marca 1980. O smútku, aký po jej odchode prežíval,

svedčia aj tieto vety z vyše 300 datovaných zápiskov: „V izbe, kde bola chorá, kde zomrela a kde teraz žijem, zavesil som na stenu oproti čelu jej posteľi ikonu – nie z viery – a stále dávam kvety do vázy na stole. Už sa mi vôbec nechce cestovať, len aby som tam stále mohol byť, aby tam nikdy neboli zvädnuté kvety.“ S výčitkami svedomia sa vyznáva: „Žijem bez akýchkoľvek starostí o potomkov, bez akéhokoľvek túžby dlhšie žiť, akéhokoľvek prianea postaviť si „pamätník“. Ale kvôli mamičke nedopustím, aby som ho nemal.“ Len vďaka spomienkam na matku, na jej láskavosť a šlachetnosť sa odhodlal ďalej písať. Knihu slávnostne uviedli medzi čitateľov v parížskom divadle Odéon, ukážky z nej čítal popredný francúzsky režisér a herec Olivier Py.

Zomrel americký spisovateľ John Updike

Vo veku 76 rokov zomrel 27. januára v New Yorku autor desiatok zbierok poviedok a 25 románov, z ktorých bola veľmi populárna „kráľiková saga“ ironizujúca americkú malomeštiacku spoločnosť *Králik, utekaj!* (1960), *Králik sa vracia* (1971), *Králik je bohatý* (1981) a *Králik na odpočinku* (1990). Za posledné pokračovania tejto románovej tetralógie získal prestížne Pulitzerove ceny roku 1982 a 1991. Svoju literárnu kariéru odštartoval v 50. rokoch minulého storočia, je autorom vyše šesťdesiatich kníh, medzi

najznámejšie patrí román *Čarodejnica z Eastwicku*, ktorý preslávil rovnomený film. Jeho pokračovanie *Vdovy z Eastwicku* vyšlo minulý rok. Slovenskí čitatelia sa mohli zoznámiť s jeho románom *Dvojice* z prekladu D. Slobodníka (Slovenský spisovateľ 1991), *Hľadaj moju tvár* (Ikar 2004) preložil Pavel Vilikovsky, román *Terorista* (Ikar 2007) preložila Jana Kantorová-Báliková. Mnohí si autora obľúbili aj z viacerých českých prekladov *Králik je bohatý*, *Králiku, utíkej!*, *Holubí pírká*, *Chceš si mně zít?* či *Kentaur*.

Stephen King nefandí Twilight ságy

V rozhovore, ktorý poskytol svetoznámy autor trilerov denníku *USA Today*, sa bez okolov vyjadril o autorke *Twilight ságy*: „Meyerová sa rovnako ako Rowlingová obracia na mladých čitateľov. Podstatný rozdiel medzi nimi je v tom, že J. K. Rowlingová je vynikajúca spisovateľka a Stephenie Meyerová nevie veľmi dobre písať. Nie je dosť talentovaná.“ Napriek Kingovmu názoru sa dosiaľ vo svete predalo niekoľko desiatok miliónov výtlačkov štyroch dielov

jej *Twilight ságy*. Anglickej autorke siedmich dielov Harryho Pottera odovzdal Francúzsky prezident Nicolas Sarkozy 3. februára v Elyzejskom paláci titul Gavalier Čestnej légie. Od vydania prvého dielu príbehov o mladom čarodejníkovi roku 1997 až doteraz sa predalo vyše 400 miliónov výtlačkov Rowlingovej kníh, ktoré sú preložené do päťdesiatich jazykov.

–báb–

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Poľsku

Beletria:

1. Stephenie MEYER: **Zmierch** (Súmrak)
2. Stephenie MEYER: **Księżyc w nowiu** (Nov)
3. Roberto SAVIANO: **Gomorra** (Gomora)
4. Stephenie MEYER: **Zaćmienie** (Zatmenie)
5. Carlos Ruiz ZAFON: **Gra anioła** (Hra anjela)
6. Małgorzata KALICIŃSKA: **Miłość nad rozlewiskiem** (Láska pri močarisku)
7. Richard YATES: **Droga do szczęścia** (Cesta k láske)
8. Jacek PIEKARA: **Charakternik** (Čarodej)
9. Pierdomenico BACCALARIO: **Century: Pierwotne źródło** (Century: Prvotný zdroj)
10. Emily GRIFFIN: **Sto dni po ślubie** (Sto dní po svadbe)

Literatúra faktu:

1. Rhonda BYRNE: **Sekret** (Tajomstvo)
2. Randy PAUSCH: **Ostatni wykład** (Posledná prednáška)

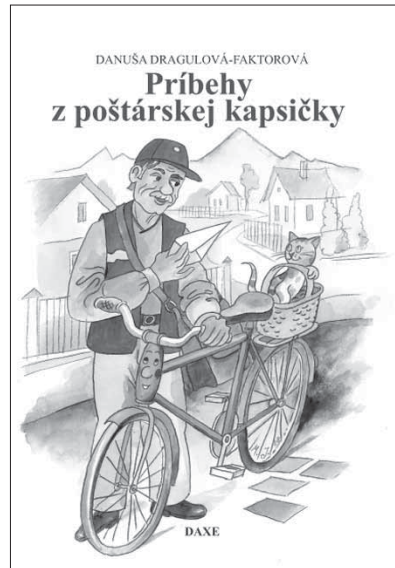
3. Norman DAVIES: **Europa walczy 1939 – 1945** (Európa počas vojny 1939 – 1945)
4. Andrzej MOŹDŻONEK: **Seksycjacje. Antologia polskiej literatury frywolnej, rubaczej i obsceniczej** (Sexticity. Antológia poľskej frivolnej, necudnej a obscénnej literatúry)
5. Andrzej PACZKOWSKI: **Trzy twarze Józefa Światły** (Tri tváre Józefa Światły)
6. Józef SZANIAWSKI: **Marszałek Piłsudski w obronie Polski i Europy** (Maršál Piłsudski bráni Poľsko a Európu)
7. Michael JANOCHA: **Ikony w Polsce** (Ikony v Poľsku)
8. Catherine VIALLES: **100 zabaw dla dzieci 2-letnich** (100 hier pre dvojročné deti)
9. Joanna SIEDLECKA: **Kryptonim „Liryka“** (Bezpieka wobec literatów (Heslo: „Liryka“. Apatia voči spisovateľom)
10. Jerzy STUHR: **Stuhrowie** (Stuhrovci)

Rozprávka je všade doma

Danuša Dragulová-Faktorová

Príbehy z poštárskej kapsičky

Bratislava, Vydavateľstvo Daxe 2008

Pošta ako zaujímavá a nesmierne užitočná inštitúcia, ktorá zabezpečuje komunikáciu medzi ľuďmi, si zaslúži pozornosť spisovateľov, a to nielen autorov literatúry faktu. Svet pošty, tentoraz sústredený do malej pošty istého mestečka, zaujal aj spisovateľku Danušu Dragulovú-Faktorovú. Ponúka deťom poštárske príbehy s chvályhodným zámerom priblížiť im prácu, zážitky, skúsenosti a pocity poštára pána Vilka, čestného, svedomitého pracovníka pošty. Autorka vykreslila jeho príbehy dynamicky a zároveň poeticky. Pútavo priblížila deťom človeka, ktorý si zaslúži úctu i obdiv, dobráka, ktorého vzťah k ľuďom, ale aj príkladný zmysel pre profesionálnu česť je hodný nasledovania na rozličných pracovných postoch. Do realistických príbehov vkomponovala rozprávkové prvky – rozprávajúceho strážneho kocúra a rozprávajúci bicykel. Poštár pán Vilko je seriózny, ústretový a citlivý nositeľ dobrých, ale aj zlých správ. Vďaka nemu sa spoja ľudia vzdialení tisíce kilometrov, listy a oznámenia sa dostanú od rozličných odosielateľov k adresátom. Zároveň sa vyznačuje takými vlastnosťami, ako sú uznanlivosť či súcit s trpiacimi, vždy je ochotný pomôcť. Vďaka autorkinej literárnej skúsenosti, jej zmyslu pre únosnú mieru je nenásilne pôsobiacim vzorom pre detského čitateľa.

Milan Kenda

Eduard Petiška

Bolo raz jedno bábkové divadlo

Bratislava, Vyd. Fragment 2008

Preložila Viera Prokešová

Ilustrácie Helena Zmatlíková

Čo sa deje v bábkovom divadle, keď niet v ňom divákov, ani hercov, pretože deti sa rozídu? Niektorí by si možno pomysleli, že v takomto prípade bábkový mlčky oddychujú, dokonca spia a na scéne sa nič ne deje. Český spisovateľ Eduard Petiška si však myslí čosi celkom iné, podľa neho divadielko práve vtedy oživa... Bábkový začína hrať vlastné hry, žiť vlastný život. Najprv Gašparko zažíva všelijaké dobrodružstvá so svojím koničkom, ale na scéne sa objaví aj traja lúpežníci alebo Červená čiapočka s babičkou, objaví sa aj čert, čarodějnice či vodník, postavy ožívajú a v bábkovom divadle sa striedajú scény, postavy aj príbehy. Kým sa zase nevrátia deti a nevezmú divadelné bábkovo do svojich rúk. A všetky tieto príbehy nachádzajú podobu vo vydarených ilustráciách Heleny Zmatlíkovej. Oslovia deti prinajmenšom tak ako rozprávanie o zvláštnom bábkovom divadielku.

-ef-

Samo Chalupka

Valibuk

Bratislava, Vydavateľstvo Q 111

Ilustrácie Ladislav Czurma

27. februára si pripomenieme 197. výročie narodenia nášho popredného štúrovského básnika Sama Chalupku. Ako lepšie vzdať hold jeho revolučnému duchu, ako vrátiť sa k jeho básnickým hrdinom? Ich odvaha, statočnosť, slobodomilnosť, ba až nadprirodzená sila inšpirovala a dodávala nádej a entuziazmus viacerým generáciám v ťažkých historických chvíľach. Popri jeho všeobecne známých básňach *Branko*, *Mor ho!* či *Turčin Poničan* si viacerí ešte z detstva pamätajú jeho dunivé verše *Valibuka*. Hoci sú určené malým čitateľom, autor expresívnym jazykom dáva najavo, že hrdinstvo nemožno rozdeľovať pre malých a veľkých. Ten, kto je odvážny ako dieťa, bude taký, aj keď vyrastie ako Valibuk. Kto z malých čitateľov by sa s ním rád nestotožnil aj dnes?

-báb-

Eoin Colfer

Detektív Polmesiac

Bratislava, Ikar 2008

Preklad Olga Kralovičová

Írsky autor Eoin (čítaj Owen!) Colfer je aj na Slovensku dobre známy vďaka dobrodružstvám hrdinu Artemisa Fowla a v súčasnosti právom patrí medzi najobľúbenejších autorov pre deti a mládež. Tentoraz vytvoril zdravú konkurenciu Trom pátračom. Na Jupitera Jonesa z trojice pátračov sa najviac podobá 12-ročný Fletcher Moon. Aj on má vynikajúce dedukčné uvažovanie, hoci za ním výrazne zaostáva jeho fyzická zdatnosť. Je to komická postavica hovoriaca drsným jazykom Phila Marlowa. Doteraz svoje detektívne schopnosti uplatnil pri pátraní po ukradnutých desiatových sendvičoch, stratených mp3 prehrávačoch alebo riešení záhad sfalšovaných domáciach úloh. Ako honorár zvyčajne dostane čokoládu alebo zmrzlinový pohár. Na pohľad jednoduchý prípad strateného prameňa vslav, ktorým ho poverí školská „Barbie“ April, sa zdá byť ľahké sústo. Najmä keď je viac ako isté, že v krádeži vzácnej relikvie majú prsty detskí členovia miestnej zločineckej rodiny Sharkeyovcov. Jeden z nich, prezývaný Ryšo, dokonca ukradne Fletcherovi jeho odznak absolventa internetového detektívneho kurzu, čím si podpíše ortiel smrti. Mladý detektív sa ako poľovnícky kôpov vrhá po jeho stopách, ide mu o záchranu stratenej prestíže a prvýkrát má dostať honorár vyplatený v šuštavých eurách. Pátranie sa Fletcherovi vymkne z rúk a znenazdajky sa ocitne na druhej strane zákona. Je donútený spojiť sa s úhlavným nepriateľom, aby očistil svoju povesť a odhalil pravú totožnosť páchatela na pohľad nesúvisiacich drobných zločinov.

Vladimír Radosa

Ako šla rozprávka do sveta (Výber európskych rozprávok)

Preklad Mária Ďuríčková, Adriana Ferencíková, Hana Ferková, Mária Hašťová, Elena Chmelová, Jaroslav Kaňa, Marta Lenková, Margita Příbusová, Elena Račková, Júlia Stajková, Mária Števková

Ilustrovala Helena Zmatlíková

Bratislava, Ikar 2008

Pôvodné klasické rozprávky sú vždy aktuálne, vždy zaujmú čitateľov, o čom svedčí aj tretie vydanie tohto výberu (v Ikaré vychádza prvýkrát). Navyše v čase zjednocovania Európy

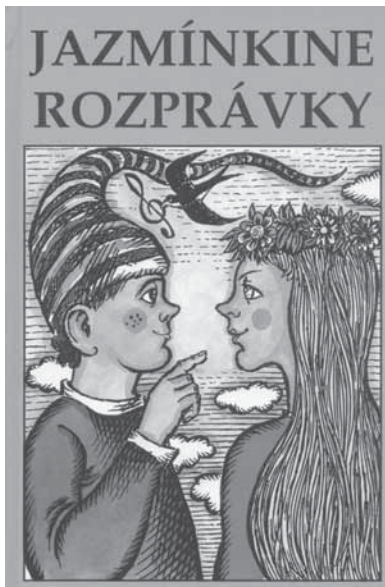
pôsobí výber v novom kontexte, dokonca by bolo celkom vhodné, keby táto knižka vyšla vo všetkých jazykoch pôvodných rozprávok – poľštine, nórčine, španielčine, angličtine, bieloruštine, ukrajinčine, nemčine, bulharčine, rumunčine, fínčine, gréčtine, taliančine, maďarčine, írčine, portugalcine, češtine, ruštine, srbčine, dánčine, švédčine, albánčine, francúzštine a slovenčine. Tento výber by sa prípadne dal rozšíriť aj o slovinskú, chorvátsku alebo možno aj o špecifickú rakúsku rozprávku. V každom prípade výber prispieva aj k poznaniu miestopisu a rôznorodosti kultúr Európy. Tematika rozprávok je zameraná veľmi prístupne predovšetkým na rozprávky o zvieratkách alebo o personifikovaných veciach, o múdrosti starých, o mladej odvážnej figliarskej krvi a krásnych princeznách. Rozprávky jemne a vtipne poučajú o hľadaní šťastia, o tom, ako sa možno zbaviť každého prekliatia, ako dosiahnuť radosť a pohodu. Doslova sú predchnuté dobrotou, zlé bytosti sú v nich spomenuté najviac ak slovíčkom. Zozbierané rozprávky preto zlé sny celkom isto ne navodia. V detských srdiečkach prispievajú k vytváraniu pozitívneho hodnotového systému s ustáleným systémom osvedčených morálnych hodnôt. Napriek niektorým archaizujúcim a zázračným prvkom, ktoré v rozprávkach nádherne dotvárajú magickú atmosféru, v knihe možno objaviť aj priam aktuálne príbehy. V španielskej rozprávke *Ako sa lienka Rosita vydala za myšiaka Péreza* je symbolicky poskytnutý návod na hľadanie dobrého manžela a otca rodiny. K základnej výbave viacerých rozprávok patria rečňovanky, nápevy, čo u detí prispieva k lepšej recepcii príbehov, k vnímaniu i zapamätaniu.

-msch-

Mária Fazekášová

Jazmínkové rozprávky

Bratislava, Vydavateľstvo Úsmev 2008

Tieto milé rozprávky vymyslela autorka spolu so svojou vnučkou Jazmínkou. Zažijeme s nimi veselé príhody so škriatkami spod jablone, dobrými bobríkmi, s kúzelníkom v škôlke, či usilovnými tatranskými škriatkami, ktorí si postavili dreveničky, dozvieme sa veľa zaujímavých vecí o prírode, napríklad ako vznikli morské oká. Rozprávky oplývajú radosťou, zmyslom pre krásu a poriadok a navyše sú aj trochu poučné, ale iba trochu, aby deti neodradili od čítania. Túto knižku netradičných rozprávok venovalo Vydavateľstvo Úsmev do našej čitateľskej súťaže. Kupón Vydavateľstva Úsmev z 11. strany pošlite na adresu našej redakcie do 4. marca.

-lč-

Vydavateľstvo NOXI

Adresa: Justičná 11

811 07 Bratislava

tel./fax: 02/555 690 63

e-mail: noxi@slovanet.sk

www: pripravuje sa

Riaditeľka: Jana Mišíková

Vznik: 2004

Zameranie, profilové edície:

Zamerala som sa na vydávanie kníh od uznávaných zahraničných autorov o zdravom životnom štýle. Prevažnú väčšinu tvoria knihy od známeho nemeckého lekára a liečiteľa Kurtha Tepperweina (9 titulov) a príručky na podporu zdravia: *Detoxikácia*, *Homeopatia*, *Bylinková lekárnička*, *Vitamíny a minerály*, *Príručka pre alergikov*, *Cholesterol*, *Laboratorné hodnoty*, *Liečivo ginko*, *Prírodná liečba s Aloe vera*, *Kyseliny a zásady v rovnováhe*. Za najväčší úspech považujem vydanie titulu *Zázračné pH* od Dr. Roberta Younga, mikrobiológa – objaviteľa „novej biológie“.

Úspešne sa na trhu presadila reprezentatívna séria sprievodcov pre zberateľov starožitností od známej odborníčky Judith Miller (*Secesia*, *Sklo*, *Art deco* a *Šperky*) vydané len v českom jazyku. Za spomenutie stoja historické romány od nemeckého egyptológa Andreasa Schrameka *Amenofis*, *Achnaton a Tutanchamon* a od Marie Reginy Kaiser *Berenika*, *dcéra Kleopatry* a *Arsinoe*, *kráľovná Egypta*. Posledné novinky: *Labyrint z ruží* od poprednej anglickej čarodějnice Titanie Hardie a *Krv kvetov* od Anity Amirrezvani.

• **Ktoré distribučné spoločnosti rozširujú tituly vášho vydavateľstva?**

– Výhradne Ikar, a. s.

• **Kolko titulov ste vydali od vzniku, kolko z nich predstavujú publikácie slovenských autorov?**

– Dovedna sme uviedli na knižný trh 35 titulov v slovenčine a 57 titulov v českom jazyku, z toho 6 titulov od slovenských autorov.

• **Akým počtom titulov ste prispeli na knižný trh roku 2008?**

– Po 15 titulov v slovenčine a češtine.

• **S akými edičnými zámermi ste vstupili do roku 2009?**

– Pokračujem s vydávaním ďalších titulov od Dr. Roberta Younga *Diabetes* a *Chudnutie*. Mám rozpracovaných ďalších 7 titulov od svojich stálych autorov Kurta Tepperweina a Márie Reginy Kaiser *Xantipa* a získala som práva autorov Marka Alperta na jeho *Teórii konca*, Toma Knoxa na *Tajomstvo pôvodu*, vlnajšieho laureáta Bookerovej ceny, indického spisovateľa Aravinda Adigého na jeho *Bieleho tigra* (v čestine) a na posledné diely Ashlyho Carringtona *Valerie*. Možno ešte niečo život prinesie.

• **Ktorý zo svojich titulov pokladáte za najlepší?**

– *Bambulky dobrodružstvá* od Petra Guldana a *Zázračné pH* od Roberta Younga a Shelley Redfordovej Youngovej. Dr. Young je známy mikrobiológ a nutricionista, venuje sa výskumu cukrovky, AIDS a rakoviny, vrátane leukémie, v USA patrí k renomovaným odborníkom, je členom Americkej spoločnosti mikrobiológov a Americkej naturopatickej asociácie. Vyučuje analýzu živej krvi a „novú biológiu“. Shelley Redfordová Youngová je licencovaná masážna terapeutka, ktorá sa vášnivo zaujíma o optimálnu výživu. Spolu s manželom prednáša poslucháčom z celého sveta o zdraví a pohode. Autori v tejto publikácii prichádzajú s teóriou, že naše zdravie závisí od acidobázickej rovnováhy krvi, ktorú možno dosiahnuť optimalizáciou príjmu zásad a kyselín v potrave v pomere 80 : 20. Nesprávnym stravovaním nastáva prekyslenie

NOXI

organizmu a následkom neho trpíme nielen nadváhou, ale aj poruchami trávenia, alergiami, ekzémami, migrénou, depresiou, úzkosťou, zlyháva nám pamäť, prejavuje sa hyperaktivita, poruchy učenia, pociťujeme únavu, často sa nám mení nálada. Tento priekopnícky stravovací program s dokázanou účinnosťou je založený na metabolizme.

• **A naopak, ktorý zo svojich titulov pokladáte za vydavateľský omyl?**

– Stalo sa mi to v Čechách, ale nebudem menovať.

• **Čo vás najviac trápí na knižnom trhu?**

– Trápi ma, keď v niektorom kníhkupectve nemajú knihu, o ktorú má zákazník záujem, pričom v distribučnom sklade je ich dostať. Sú to zvyčajne väčšie kníhkupectvá, tie malé si to ustrážia.

• **Prezradíte svoj nesplnený vydavateľský sen?**

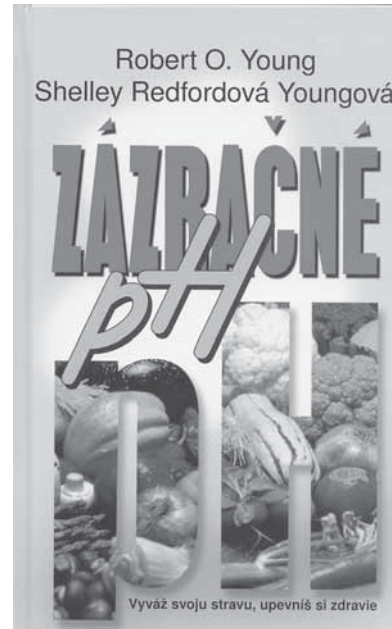
– Povedala by som, že vydavateľský sen vystriedal strach, čo spôsobí v našej činnosti hospodárska kríza.

• **Akým máte názor na rebríčky bestsellerov?**

– Rebríček bestsellerov je rebríček najpredávanejších kníh. Žiaľ, počet predaných kusov z určitého titulu nie je vždy priamo úmerný kvalite obsahu či originalite nápadu. Ojedinele sa nájdu výnimky, ktoré len potvrdzujú toto pravidlo. Rebríček bestsellerov vypovedá skôr o vkuse väčšiny čitateľov, prípadne o davovej psychóze, ako o výnimočnosti knižného titulu.

• **Akú knižku práve čítate?**

– *Zenová gitara*.

Vyváž svoju stravu, upevníš si zdravie

Image, imaginaire, imagination

Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis

Editor: Zuzana Malinovská

Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov 2008

Zborník *Image, imaginaire, imagination* je edičným výstupom zo 16. Letnej univerzity, ktorú zorganizovala doc. PhDr. Zuzana Malinovská, CSc., z Katedry francúzskeho jazyka a literatúry FiF PU. Táto publikácia prináša bohatú galériu interpretácií obrazov, v ktorých prevláda tvorivá nedôvera voči zobrazovaniu ako takému. Čo je obraz? Z čoho je imaginárno? Čím je imaginácia? Všetky tri pojmy, či lepšie fenomény, otvárajú spektrum úvah a konfrontácií rôznych prístupov a stratégií rozdielnych disciplín. Zároveň ponúkajú zaujímavú možnosť nájsť spoločné východiská pre nastolenie nových podnetných foriem dialógu medzi nimi. Zachytáva obraz skutočnosť? Dáva imaginácia zjavnosť niečomu neviditeľnému? Nakoľko je obraz semiotickou štruktúrou, ak v jeho analýze prekročíme akýkoľvek mimetický vzťah obrazu ku skutočnosti, ktorú sa obraz snaží „reprodukovat“? Zborník prináša okrem iného známe svedectvo: prapodivná pravda o verbálnom jazyku, že čím viac slov vyslovíš, tým hlbšia a vnímateľnejšia bude tvoja výpoveď, sa v literatúre a celkovo v umení rozbieha medzi riadkami jednotlivých príspevkov na stovky otázok. Tradičné prístupy sú tu okorenené netradičnými, ktoré sa zďaleka nepokúšajú dovidieť na to, čo je za obrazom alebo textom, ale naopak, vstupujú do komplexnosti vzťahov a významov hlboko vo vnútri týchto štruktúr. Keďže vysloviť obraz znamená nastoliť problém, obraz bolo treba vpísať do rámu teórie, obrazne povedané, pokúsiť sa nielen zmerať rozpätie foriem, intenzitu farieb či možný presah odtieňov. Zakódovať, uchopiť vyslovený obraz do textu znamená dvojitý problém. Na prvý pohľad pojmy text a obraz do seba navzájom prenikajú. Na jednej strane ich badateľná blízkosť ponúka súhry paralel, no na druhej strane tieto paralelizmy môžu byť ľahko prehnané, ba dokonca mystifikujúce. Parafrázujúc za všetkých Zuzanu Malinovskú (s.119), že hoci literatúra (umenie) evokuje obraz skutočného sveta, môže v sebe tvoriť aj svety vlastné, ktoré sa podobajú obrazu, aký sme si vytvorili o svete skutočnom. Tu sa začína compagnonovská cesta od autorskej intencie k horizontu čitateľovho očakávania, ktorá plodí krásu variácií umeleckého pôžitku. Obraz plodí obrazy. Zborník príspevkov zo 16. ročníka Letnej univerzity, ktorá sa konala pod záštitou Asociácie Jána Husa, reflektuje polytematickosť imaginácie, problematiku vytvárania obrazov a rovnako i reprezentácie pohybu životnej energie v literatúre a v umení. Kondenzujú sa tu polemiky o modalitách obrazu, rozvetvuje sa Platónova teória *mimézis* do križovatky „obrazotvorných“ disciplín, ako sú filozofia, literárna veda, antropológia, semiotika, či história umenia. Zborník podnecuje k mnohým úvahám nielen o limitoch semiotických analýz, ale i k prehodnoteniu funkcie obrazu v umení, či už verbálnom alebo mimojazykovom. Podľa Róberta Karula (s. 107) vznikajú neodvratné paradigmy myšlienok, ktoré predchádzajú viditeľnému a vedú pozerajúci k neviditeľnému za obrazom. Od obrazu ako potvrdenia reálneho sa takto postupne dostávame k analýze jeho vzťahu k imaginácii možného. Metaforicky povedané, účastníci 16. Letnej univerzity vedno prekročili prostý odlesk vecí v hladinách mýtických studničiek a ocitli sa tak „v bezpečí“ na brehu poznania, na ktoré upozorňujú v predslove Eva Voldřichová-Beránková a Josef Fulka, odkazujúc na vtipné konštatovanie La Fontaina: „Slová a farby nie sú to isté, / Ani oči nie sú úsami.“

Anna Višňovská

NEMLČAŤ: ŽENA V LITERATÚRE

Prostredníctvom 4 otázok sa pokúšame priblížiť problematiku literárnej komunity žien, ale aj celej spoločnosti, hoci im býva najčastejšie (a neprávom) vyhradené veľmi špecifické miesto. Anketu vznikla v spolupráci so slovinským vydavateľstvom *Apokalipsa* a americkým projektom *Tell U. S. Poets* zameraným na zmapovanie tvorivých podmienok pre ženy – autorky od Mexika až po Čínu. Ponúkame vám rôznorodé príspevky z našich zemepisných šírok – úvahy na danú tému. Anketu edične pripravila, príspevky zozbierala a do slovenčiny preložila spisovateľka a literárna vedkyňa Stanislava Repar.

1. Čo znamená byť spisovateľkou, poetkou, dramatičkou v dnešných podmienkach?
2. Akú úlohu na tomto poli zohrávajú príslušné inštitúcie?
3. Ako sa pozeráte na vzťah medzi ženským písaním, písaním žien a feminizmom (feminizmami)?
4. Kde vidíte rezervy, resp. možnosti na zlepšenie situácie?

Anna GRUSKOVÁ, dramatička a teatrologička (SK). Prekladateľka z nemčiny, príležitostná publicistka, herečka a režisérka. (Spolu)autorka a editorka viacerých publikácií o súčasnom divadle (*Medzičas?*, *Semíš a chróm* a i.). Je autorkou odborných monografií *Milý pornograf*, *Arthur Schnitzler v súvislostiach a Dramatika viedenskej moderny* (A. Schnitzler, H. Hofmannsthal, H. Bahr, K. Kraus), napísala hry *Schaulust*, *Nimandí a nymfomani*, *Rabínka*, *Pät chodov pre dvoch...* Finalistka najvýznamnejších dramatických súťaží.

1. Som prevažne dramatička a asi štyri roky sa usilujem robiť umenie ako *full time job*. Mám teatrologické vzdelanie a praktickú divadelnú skúsenosť, takže popri písaní vlastných textov prekladám odborné texty a cudzie hry, píšem do novin a časopisov, začala som režírovať, všetko sú to však nekomerčné aktivity. Zároveň sa starám o spoločnú domácnosť s takmer dospelým synom a dosť vyťaženým manželom, čo tiež považujem za prácu. Momentálne som v štádiu čakania na výsledok svojej žiadosti o ročné zahraničné štipendium. Ak ho dostanem, budem môcť konečne napísať román, ktorý si už dlho skladám v hlave a v útržkoch aj v počítači, ak nie, budem sa musieť „poriadne“ zamestnať, lebo už dlhší čas nie som schopná zarobiť si na seba. Podobne sú na tom asi aj iní autori a autorky, a nielen na Slovensku, ba zrejme aj tam, kde je trh väčší – pokiaľ nechcú písať komerčnú literatúru.

2. Na Slovensku podporuje literárnu tvorbu žien Záujmové združenie žien Aspekt. O súčasných slovenských dramatikoch a dramatičkách sa už zopár rokov aktívne stará Divadelný ústav, vyhlasuje súťaž, vydáva texty, organizuje festival Nová dráma, workshopy a čítačky. To je oproti minulosti veľký pokrok. Kvalitný a fungujúci systém finančnej podpory pôvodnej slovenskej tvorby však neexistuje, štipendií je málo, sú veľmi nízke a pridelujú sa často netransparentne.

3. Okolo aktivít a časopisu Aspektu sa od jeho založenia až doteraz zoskupilo množstvo kvalitných autoriek. Tým, že Aspekt poskytuje vyhranené a rešpektované priestory na publikovanie i osobnostný rast svojich spolupracovníčok, zásadným spôsobom stimuluje ich tvorivosť, otvára im nové témy a formové postupy, takže ich ovplyvňuje v rovine teoretickej i praktickej. Vyše desaťročné vydavateľstvo Aspekt je renomované a mediálne hojne reflektované. Nepoznáme ani jedno meno zaujímavej slovenskej spisovateľky, ktorá by nejakým spôsobom nevstúpila do kontaktu s Aspektom, a týka sa to aj autoriek žijúcich trvale v zahraničí. Nie všetky však vyhlasujú, že sú feministky, tým skôr, že na Slovensku ešte stále prevláda názor, že feministky sú tie, čo robia problémy a nemajú rady mužov.

4. Otázka predpokladá, že všade je zlá situácia a bolo by ju treba zlepšiť. A asi to tak naozaj bude. Určite by bolo dobré podniknúť niečo spoločne. Na začiatok by bolo najlepšie stretnúť sa a vzájomne spoznať, potom začnú prichádzať aj nápady a námety na spoluprácu. Alebo vypísať medzinárodnú literárnu súťaž pre ženy s konkrétnou témou *Lokálna žena* (slovenská, slovinská, česká, nemecká atď.).

Jedna z prezentácií by mohla byť napríklad aj v Európskom parlamente.

Daniela FISCHEROVÁ (nar. 1948), dramatička, scenáristka a prozaička (ČR). Je autorkou divadelných hier *Hodina medzi psem a vlkom*, *Báj*, *Náhlé nešťastí*, rozhlasových hier *Velká vteřina*, *Zapřeny Albert*, *Cesta k pólu* a i. Vydala zbierku poviedok *Prst, který se nikdy nedotkne*, román *Happy end*, napísala filmové scenáre *Neúplné zatmění*, *Vlčí bouda*, píše aj pre deti.

1. Od roku 1989 je to vskutku, nielen podľa názvu „slobodné povolanie“, s výhodami a rizikami slobody. Zamatová ma zastihla v celkom dobrom veku, tesne po štyridsiatke, takže bol ešte čas otriasť sa zo socializmu. Najväčšia zmena spočíva v obrovskom, valiacom sa, nezvládnuteľnom množstve všetkého v súvislosti s umením. Predtým som mala mylný dojem, že česká literatúra je malá a prehľadná záhradka. Dnes čítam ako divá, ale nepoznám hádam ani stotinu literatúry vlastnej krajiny či svojho jazyka. Je to stav inflácie. Stále je pre koho písať, sú tu príležitosti a objednávky, ale tá ochromujúca mnohosť to všetko tak trocha utápa v bezvýznamnosti.

2. Osobne nie som práve inštitucionálneho ducha. Skôr prirodzeným spádom udalosti som členkou Obce spisovateľů a PEN klubu. Obidve organizácie fungujú tak, ako majú fungovať v čase pokoja a mieru – skôr úradne a neviditeľne. Pre mňa je to vítaná príležitosť stretávať sa s kolegami, ak sa mi chce, avšak, pri všetkej úcte k tým, čo zabezpečujú beh oboch inštitúcií, viac než spoločenskú platformu v tom pre seba nevidím. A ešte musím uviesť, že som vo výbore Fondu Boženy Němcovej, čo je úžasný nápad zosnulej Hany Bělohradskéj. Vytvorila čosi ako hasičskú poistovňu pre spisovateľov v núdzi – veľmi vľúdnu, ochotnú a nikoho nekádrujúcu inštitúciu založenú na princípe vzájomnej solidarity medzi tými z nás, ktorým sa materiálne práve darí lepšie, a tými, ktorí takéto šťastie (dočasne) nemajú.

3. Nikdy som necítila najmenšiu potrebu polarizovať spisovateľov a spisovateľky. Spomínam si, ako nás v 90. rokoch americké feministky presviedčali, že máme mať aj český Ženský PEN klub, a my sme ho dokonca načas formálne založili – len preto, aby mal kto komunikovať s košatým americkým Women PEN Clubom, ale nedávalo to nijaký zmysel. Pokiaľ ide o feminizmus, mňa osobne sa jeho témy akosi nedotýkajú. Prežívala som rozličné ústrky a životné nepohodlie, ale nikdy nie preto, že som žena – a ani som z tej roly nemala nijaké výhody. V krajinách tretieho sveta prisudzujem feminizmu veľký význam, ale tu, v kotline českej, sa bez neho zaobídeme.

4. Rada sa stretávam s kolegami a rada by som sa častejšie stretávala so slovenskými kolegynami. Omnoho viac verím na osobné vzťahy, než na inštitucionálnu manipuláciu. Skúsenosť mi vraví, že lepšie fungujú malé a prehľadné spoločenstvá než masové akcie. Čo tak usporiadať nejaké stretnutie slovenských a českých spisovateľiek, približne dvadsať ľudí, a niekde si neformálne povykadať o slastiach a strastiach našej profesie?

JUBILANTI

od 18. februára do 3. marca

- 18. 2. 1922 – Karin LÁSZLOVÁ, prozaička, autorka literatúry faktu
- 19. 2. 1957 – Jana JURÁŇOVÁ, dramatička, prozaička, prekladateľka, publicistka
- 20. 2. 1953 – Eva MALITI-FRAŇOVÁ, literárna vedkyňa, prekladateľka, dramatička
- 21. 2. 1940 – Ondrej NAGAJ, básnik, spisovateľ pre deti
- 22. 2. 1946 – František LIPKA, básnik, prekladateľ
- 23. 2. 1932 – Anton HYKISCH, prozaik, dramatik, publicista
- 24. 2. 1928 – Viliam TURČÁNY, básnik, prekladateľ, literárny vedec
- 24. 2. 1943 – Juraj BINDZÁR, dramatik, scenárista, publicista
- 24. 2. 1946 – Emil BORČIN, rozhlasový dramatik, prozaik
- 25. 2. 1932 – Jurij BOGDANOV, slovakista, prekladateľ
- 25. 2. 1946 – Ján ŠTRASSER, básnik, textár, prekladateľ, esejista
- 26. 2. 1950 – Irena BREŽNÁ, prozaička, prekladateľka, spisovateľka pre deti
- 26. 2. 1964 – Peter VRLÍK, autor literatúry faktu, publicista
- 27. 2. 1944 – Peter GREGOR, básnik, dramatik, prozaik
- 28. 2. 1948 – Július BALCO, prozaik, autor kníh pre deti
- 28. 2. 1969 – Ľudo JAMBRICH, publicista
- 1. 3. 1929 – Vladimír PETŘÍK, literárny historik a kritik
- 1. 3. 1932 – Eduard GOMBALA, literárny vedec, básnik
- 1. 3. 1948 – Milan ZÁLETA, dramatik, prozaik
- 1. 3. 1951 – Peter SALNER, autor literatúry faktu
- 1. 3. 1955 – Bohuš BODACZ, prozaik, literárny kritik, publicista
- 2. 3. 1946 – Elena KRŠŠÁKOVÁ, poetka, prekladateľka

OPUSTILI NÁS

- Prozaik Ladislav BEŇO zomrel 29. januára vo veku nedožitých 88 rokov. Narodil sa 2. júla 1921 v obci Prestavky pri Žiari nad Hronom, po maturite na gymnáziu v Banskej Štiavnici (1941) krátko učil na ľudovej škole. Zúčastnil sa SNP, po skončení vojny sa stal dôstojníkom československej armády, pôsobil v školstve, kultúre i vo federálnom Zväze českých a slovenských spisovateľov a popri zamestnaní študoval a venoval sa aj dejinám Slovenska. O odboji vydal publikáciu *Pamätné miesta Slovenského národného povstania vo Vysokých Tatrách* (1961). V literárnej tvorbe uplatnil osobné zážitky z obdobia druhej svetovej vojny a z povojnových politických zápasov – *Salvy pod končiarimi* (1965). Román *Nebezpečná zóna* (1972) sa odohráva koncom vojny a v prvých rokoch po oslobodení. V roku 1975 vydal román pre mládež *Rozviedčik dvoch frontov*, opäť z čias protifašistického odboja. Roku 1991 vyšiel aj psychologický román *Sokyňa* (1991).
- Prekladateľka Magda ŽÁRYOVÁ (nar. 22. 2. 1927) zomrela 2. februára vo veku nedožitých 82 rokov.

Kto dostane knižku?

Z blahoželaní ku krásnemu životnému jubileu Jánovi Ch. Korcovi sme vybrali pozdrav od Marty GÁLISOVEJ z Veľkých Bielíc, za čo jej vydavateľstvo Lúč venuje monografiu *Kardinál Korec stále s nami*. Za blahoželania R. Brenkusovi venuje Vydavateľstvo SSS jeho prozaickú zbierku *Návraty pekla* Helene FIGLIAROVEJ z Kvetnice. K blahoželaniam sa pripájame.

OBJEDNÁVKA

Dvojtýždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2009 si môžete objednať telefonicky: 02/52920272, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava

Sloboda je najmä o zodpovednosti

Rozhovor so scenáristom a spisovateľom Jozefom BANÁŠOM

• Byť spisovateľom na Slovensku nie je lukratívna záležitosť. Vy ste sa rozhodli prejsť od ekonomického zabezpečenia v trvalom zamestnaní na tenký ľad umelca v slobodnom povolani. Od hladu ste zatiaľ ešte nezomreli, takže sa vám darí?

– Som rád, že som sa rozhodol ísť na tenký spisovateľský ľad a je mi ľúto, že som sa tak nerozhodol skôr. Písal som celý život, ale popri hlavných zamestnaniach, ktoré som robil (a bolo ich dosť), pretože bolo treba materiálne zabezpečovať rodinu. Písaním sa človek oslobodzuje, každé slovo, ktoré dáte na papier však musíte vážiť, pretože slovo môže pohladíť i udrieť. Písanie je o slobode a sloboda je o zodpovednosti. Slová sú klenoty, ktoré nemôžete len tak hádzať sviniam. Ja sa učím trpezlivosti a zodpovednosti pri narábaní so slovom. Naozaj slobodný spisovateľ je poslednou oporou slobody v tomto neslobodnom a závislom svete. Počas môjho predchádzajúceho pôsobenia v diplomacii a najmä v politike som pochopil, že človek, ktorý má názor a najmä nutkanie nahlas ho povedať, nemôže v týchto dvoch, navonok zaujímavých, ale výsostne neslobodných povolaniach pracovať. Som teda definitívne spisovateľ a darí sa mi.

• Zatiaľ ste písali o veciach, ktoré máte zažiť, mám na mysli najmä posledné dve, na naše pomery veľmi úspešné knihy. Obe majú silný politický podtext, či už realita v slovenskom parlamente, alebo doteraz neprebolená skúsenosť z okupácie v roku 1968. Do akej miery sú tieto príbehy sebareflexívne a koľko ste si dopriali slobody vlastnej fikcie?

– Tak *Idioti v politike*, no najmä *Zóna nadšenia* reflektujú moju skúsenosť z oblasti diplomacie, tajných služieb i politiky. Pôbil som vo vysokých medzinárodných funkciách a mal som možnosť spoznať mechanizmy výkonu moci v ich najintímnejších zákutiach. Dobrá správa pre Slovensko je, že bezohľadnosť moci je všade rovnaká, nie sme v ničom výnimoční. Moc by mala mať legitimitu výlučne v službe rozumu. Žiaľ, nie je to tak, a preto je politika a s ňou i ľudstvo tam, kde je. Istá nádej prišla (dúfam) v Obamovi, ale dlhú životnosť mu nedávam. Keďže som sa v živote väčšinou motal okolo moci a mocných, považujem takmer za svoju povinnosť hovoriť o tom. Napokon nehovorím nič nové, iba sa snažím ľudí upokojiť a povzbudiť, aby nerezignovali. Predovšetkým však v tom zmysle, aby sa učili ovládať seba. Čím viac totiž ovládajú iných, tým menej ovládajú seba. Willy Brandt mi kedysi povedal, že zmyslom života nie je usilovať sa byť lepším ako iní, ale zmysel má snažiť sa byť každý deň lepší, ako ste boli včera. Je to veľmi ťažké, ale ja sa o to pokúšam. Spisovateľ nie je ten, kto má nevyhnutne stáť na čele pokroku, ale nesmie sa motať na jeho konci. Naopak, musí sa pohybovať v blízkosti tých, ktorí tento svet aj naše Slovensko vedú, a hľadieť im pritom na prsty. Je to však niekedy rizikové, pretože ak bol spisovateľ vo vysokej domácej i medzinárodnej politike, má viac informácií ako bežný občan a o to je väčšia jeho zodpovednosť.

• Vaše knihy pôsobia výsostne aktuálne, odkrývate v nich aj veľmi tmavé zákutia nekaždodenných dejov, ktoré čitateľa často prekvapia. *Idioti v politike* ste písali na základe vlastnej skúsenosti vo verejnom živote, odkiaľ ste však čerпали informácie o neznámych politických súvislostiach zobrazených v *Zóne nadšenia*?

– *Zóna nadšenia* je výsledkom dvaapoločnej práce. Je to kniha, nad ktorou sa musíte zamyslieť. Rád by som však zdôraznil, že pri všetkej politickej interesantnosti tejto knihy, je predovšetkým o láske a priateľstve. Skutočnosť, že sa kniha, nad ktorou treba premýšľať,

Bývalý novinár, manažér, diplomat a politik Jozef Banáš (1948) sa nedávno programovo oslobodil od všetkých kariérnych záväzkov a nasmeroval svoju budúcnosť k absolútnej slobode tvorby, za ktorú považuje vo svojom prípade profesionálne spisovateľstvo. K písaniu ho v mladosti povzbudilo víťazstvo v súťaži o pôvodný televízny scenár pre mládež *Nebráňme vtákom lietať* (1979), po ňom nasledovali televízne inscenácie *Čisté vody* (1982), *Kukučia nôta* (1984) a *Kirchhoffov zákon* (1985). Film *Začiatok sezóny* podľa jeho scenára získal na filmovom festivale v roku 1987 v portugalskom Santa Remo striebornú medailu. Napísal divadelné komédie *Tréning na štátnika* (1990), *No comment* (1998) a *Delírium „P“* (2007). Knižne debutoval zbierkou poviedok a esejí *Lepší ako včera* (2001), potom spolu s Bohušom Hanzelom vydali úsmevnú knihu o slovenskom parlamente *Politicum tremens* (2006). Vo vlastnom vydavateľstve vydal satirickú knihu *Idioti v politike* (2007) a vlni román *Zóna nadšenia*.

zaradila medzi najpredávanejšie knihy tejto krajiny, považujem za signál, že náročnosť slovenského čitateľa je na vzostupe. Možno, že príbeh je na hranici uveriteľnosti, ale úmyselne som ho písal tak, aby som cez strhujúci dej pritiahol čitateľa k zlomovým historickým udalostiam u nás, ale i v Nemecku, Rusku a na Ukrajine v rokoch 1968 – 2008. Vďaka mojej slušnej jazykovej výbave som si mohol porovnávať opisy tých istých udalostí z rôznych zdrojov. Napriek tomu, že rekonštrukcia viacerých udalostí je fikciou, dovoľm si tvrdiť, že nie veľmi sa vzdaluje od historickej skutočnosti. S viacerými postavami z politiky, o ktorých píšem (Dubček, Brandt, Chňoupek, Husák, Bilak, Honecker, Juščenko a iní), som sa osobne stretol a o to sú tieto postavy presvedčivejšie.

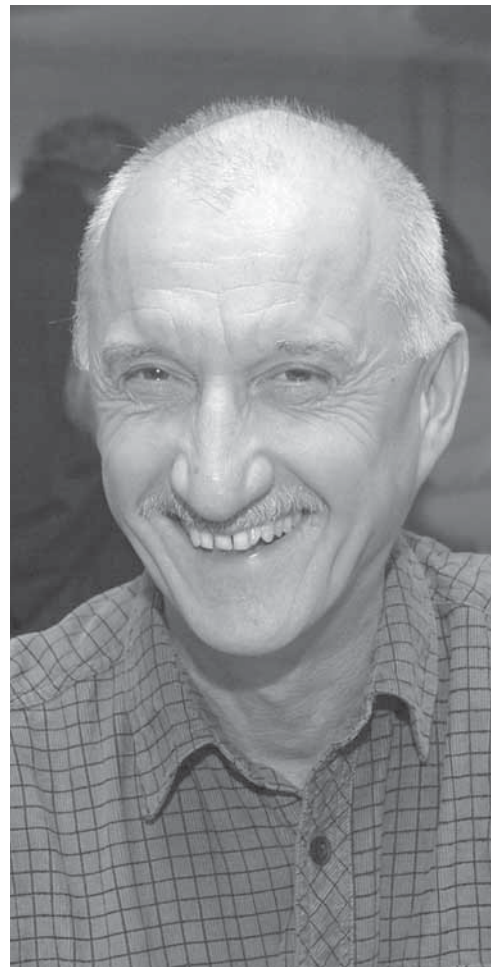
• Ovládajú vzácne umenie odľahčiť aj veľmi vážne témy potrebnou povestnou štipkou humoru. Dokážete aj v reálnom živote odľahčovať situácie, ktoré by mohli vyústiť do konfliktu?

– Humorný náhľad na život je takmer mojou filozofiou. Život je príliš vážna vec na to, aby sme ho brali smrteľne vážne. Humor je takmer našim rodinným životným štýlom, manželka i obe dcéry majú vycibrený zmysel pre humor, čo nám veľakrát v zložitých situáciách pomohlo. Ak autorovi povie nevyliciteľný pacient s rakovinou, že najkrajšie chvíle na onkológii prežival, keď si večer na izbe čítal s kolegami mojich *Idiotov v politike*, pri čom sa nahlas smiali, vtedy pochopíte, že má zmysel písať. V politike som bol akési „enfant terrible“, čo je v podstate každý s vlastným názorom. Najistejšie, ako spraviť v politike kariéru, je nemať názor. Ak názor nemáte, neriskujete, že by ste mohli mať nesprávny názor. A nesprávny názor je každý, ktorý sa líši od predsedovho názoru. Na jednej strane som i s pomocou humoru odľahčoval napäté situácie, na druhej strane som konflikty sám vyvolával. (Môžem priznať, že niekedy úmyselne, aby som správanie účastníkov konfliktu neskôr opísal v *Idiotoch v politike*.) Rovnako je to i s mojím písaním, som presvedčený, že ak svojim písaním nikoho nenaštve, nemalo zmysel to písať.

• Na Slovensku dnes nie je problém napísať knihu o čomkoľvek. Kritici radi hovoria, že u nás chýba románová reflexia reálneho života. Vy ste si napísali a vydali knihy, ktoré sa úspešne predávajú. (*Idioti v politike* sa dosiaľ predalo asi 15 tisíc výtlačkov a *Zóna nadšenia* za štyri mesiace takmer 5 tisíc.) Aké máte spätné väzby od čitateľov?

– Veľmi som sa potešil, keď kritici označili román *Zóna nadšenia* za návrat príbehu do slovenskej literatúry. Nazdávam sa, že kombinácia príbehu s opisom danej historickej éry je ideálom pre román. Dobrý román však môže napísať len ten, kto má čosi prežiť. Mladý človek môže napísať nádhernú poéziu či štýlovú poviedku, ale nemôže asi napísať dobrý román, pretože dobrý román píše len život. Preto som šťastný, keď mi čitateľa hovoria, že *Zóna nadšenia* „smrdí“ životom. Dostal som

nedávno mail z gymnázia v Rožňave, kde mi mladá učiteľka dejepisu píše, že sa stal zázrak – vďaka strhujúcemu príbehu lásky a priateľstva sa mladí ľudia začali zaujímať o históriu. „*Zóna*“ sa na rožňavskom gymnáziu stala učebnou pomôckou.

• Niektorí vám vraj vyčítajú, že bývalý komunistička píše o normalizačnej minulosti, o súčasnej politickej realite a o skrytých zákuťiach spoločenského života. Čo vy na to?

– Použijem už raz spomínaného Willyho Brandta. Veta, ktorú mi povedal, je ústredným mottom románu *Zóna nadšenia*: „*Minulosť každého poznáte podľa toho, ako sa správa dnes.*“ Ten, kto bol slušný za starého režimu, je taký aj dnes, a kto bol za starého režimu lump, je ním aj dnes. Ak niekoho nemám rád, sú to majitelia pravdy, ktorých pracovne nazývam „oneskorení hrdinovia“. To sú tí, a poznám ich dobre, ktorí vehementne lamentujú, ako za starého režimu trpeli a pritom mnohokrát opak je pravdou. Nebezpečné však je to, že nikto sa proti týmto „oneskoreným hrdinom“ nepostaví a keďže mladí nepočujú aj inú pravdu, tak veria týmto majiteľom pravdy. Ja som sa vždy hlásil k hľadačom pravdy. O tom, ako som sa stal členom komunistického strany, presne píšem v *Zóne nadšenia*. V tej knihe som celkovo sebaznischujúco otvorený, a preto jej ľudia veria. Moje niekdajšie členstvo v komunisticko strane mi vyčítajú najmä tí, ktorí za socializmu tvrdili, že nemohli nič napísať.

Už dvadsať rokov môžu, ale nenapísali, pretože písať proste nevedia.

• Máte vlastné skúsenosti s obmedzovaním slobody prejavu v minulosti. Keď sa dnes pazeráte ako bývalý diplomat, politik a súčasný spisovateľ na bezbrehú slobodu prejavu okolo nás, ako to vnímate?

– Som samozrejme rád, že je sloboda prejavu, ale najmä v prípade bulvárnych médií to prechádza do programového negativizmu a špinenia. Je to nebezpečné, pretože občanom sa nenápadne dostáva pod kožu pocit, že sme národ hlupákov, zlodejov, chudákov a podvodníkov, čo mu denne opakujú niektorí príhľupli novinári. Úlohou médií, žiaľ, nie je informovať, ale zarábať. Novinári, rovnako ako politici však môžu podvádzať len toľko, koľko im národ dovolí.

• Knihy po vydaní žijú vlastným životom. Hovorili sme už o spätnej väzbe. Čo však zžívajú vaše knihy v súčasnosti?

– Chvalabohu, moje knihy si už žijú vlastný, dospelý život. Občas sa pozriem, ako sa im darí, ako každý starostlivý rodič pozrie na deti, ktoré má rád. V knihách je aj moja mailová adresa, a tak mi čitateľa môžu napísať, čo si o nich myslia. Na *Idiotov* sú výlučne pozitívne ohlasy. Zastávajú ma ľudia na ulici a citujú mi anekdoty, ktoré si zapamätali. *Zóna nadšenia* vyvoláva na jednej strane nadšenie, na strane druhej polemiky najmä tých, ktorých nazývam majiteľmi pravdy. Problém je práve v tom, že sú majiteľmi. Keby boli hľadačmi pravdy, dá sa s nimi diskutovať. Je veľmi ťažké stanoviť kritériá úspešnosti knihy. Medzi najpredávanejšie knihy patria kuchárske knihy aj príručky na chudnutie a následne romány, v ktorých hlavná hrdinka v prvej polovici úspešne príberá, v druhej úspešne chudne a medzitým sa ešte stihne vyspať so ženatým milencom. Ak má takáto literatúra čitateľov, treba jej autorom zablahoželať. Kniha je totiž dopísaná len vtedy, keď je prečítaná. Ak sa *Zóna nadšenia* radí medzi najpredávanejšie knihy, je to dôkazom úspešného zladenia dobrého príbehu a spoločenskej reality, v ktorej hlavní hrdinovia žijú. Nazdávam sa, že najväčším ocenením pre knihu je, ak je o ňu záujem i v zahraničí. Preto mám veľkú radosť, že *Zóna nadšenia* sa už prekladá do nemčiny, ukrajinčiny, češtiny a ruštiny.

• Na čom práve pracujete a na čo sa tešíte?

– Oslávil som nedávno šesťdesiatku a to je najvyšší čas začať odznovu. Vraciam sa do mladosti. Častejšie beriem do rúk gitaru, oprašujem Salvatora Adama, Bulata Okudžavu či Lenku Filipovú. Športujem, behám, chystám sa na beh Devín – Bratislava, na košícky polmaratón, teším sa zo života. Máme krásnu vnučku Natali, dcéram Márii a Adelke sa darí, manželka Mária sa po prestávke vrátila ku keramike, sme zdraví, primerane veku sú zdraví aj deväťdesiatroční svokrovci, ktorí žijú s nami, čo viac si človek môže priať? Najväčšou radosťou je pre mňa písanie, a tak sa snažím tešiť sa čo najviac. Verím, že poteším i mojich čitateľov a divákov. Dokončil som komédiu o hľadaní šťastia – *Zázrak v Pomykove*. Po komédii *Delírium „P“* je to opäť text, ktorý šľahá iných, ale najmä autora. Viem, že divák sa smeje len vtedy, ak cíti, že autor si uťahuje najmä zo seba. Verím, že nová komédia bude mať rovnaký úspech, z akého sa svojho času tešila hra *No comment* v obsadení Noga, Skrucaný, Filip, Radič, Piško. Rád by som, aby sa do mojej novej komédie vrátili aspoň traja zvyšní z tejto slávnej päťky. Odovzdal som námet na filmový scenár, ktorý vychádza z románu *Zóna nadšenia*. Nechcem to zakríknúť, ale zdá sa, že by to mohol byť film. No a dal som dohromady moje básne a texty piesní, ktoré vydám len tak, pre kamarátov a tajné obdivovateľky...

Roman Kaliský-Hronský